

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ»

Студента 2 курсу, 5м групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

(підпис студента)

Мойсака
Романа
Олеговича

Науковий керівник
кандидат економічних наук,
доцент

(підпис керівника)

Міняйло
Олександр
Іванович

Гарант освітньої програми
кандидат економічних наук,
доцент

(підпис гаранта)

Дьяченко
Ольга
Володимирівна

Київ 2021

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології

Кафедра публічного управління та адміністрування

Освітній ступінь: магістр

Спеціальність: публічне управління та адміністрування

Спеціалізація: публічне управління та адміністрування

Затверджую

Зав. кафедри _____

«20» січня 2021 р.

Завдання

**на випускну кваліфікаційну роботу (проект)
студентові**

Мойсаку Роману Олеговичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи (проекту): **«МЕХАНІЗМИ
ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ»**

Затверджена наказом ректора від «28» грудня 2020 р. № 3940

2. Строк здачі студентом закінченої роботи (проекту): 22.10.2021

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи (проекту)

Мета роботи (проекту): визначення сутнісних характеристик механізмів державного регулювання сфери публічних закупівель.

Об'єкт дослідження: публічні закупівлі в умовах інформаційного суспільства.

Предмет дослідження: механізми державного регулювання сфери публічних закупівель.

4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (проекту) (перелік питань за кожним розділом):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В ЕКОНОМІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ

1.1 Сутність, роль та значення публічних закупівель в національній економіці

1.2 Становлення та розвиток системи публічних закупівель в Україні

РОЗДІЛ 2 СУЧАСНИЙ СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ ТА РОЗВИТОК СИСТЕМИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

2.1. Організаційно-економічні засади здійснення публічних закупівель

2.2. Суб'єкти та інституційне забезпечення публічних закупівель в Україні

2.3. Становлення інформаційних технологій у сфері публічних закупівель

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ТА МЕТОДИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

5. Календарний план виконання роботи (проекту)

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи (проекту)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	Визначення напрямку дослідження та затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	до 13.11.2020	до 13.11.2020
2	Затвердження плану та завдання випускної кваліфікаційної роботи	до 20.01.2021	до 20.01.2021
3	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	до 16.04.2021	до 16.04.2021
4	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	до 14.06.2021	до 14.06.2021
5	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису третього розділу випускної кваліфікаційної роботи	06.09.2021	06.09.2021
6	Представлення закінченої випускної кваліфікаційної роботи на кафедру	до 22.10.2021	до 22.10.2021
7	Проведення попереднього захисту випускних кваліфікаційних робіт	25.10-05.11.2021	25.10-05.11.2021
8	Зовнішнє рецензування ВКР	08.11-12.11.2021	08.11-12.11.2021
9	Подача роботи завідуючому кафедрі	15.11-19.11.2021	15.11-19.11.2021
10	Захист випускної кваліфікаційної роботи	За графіком	За графіком

6. Дата видачі завдання «20» січня 2021 р.

7. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

Мінняло О.І.

(прізвище, ініціали, підпис)

8. Керівник проектної групи (гарант освітньої програми) Дьяченко О.В.

9. Завдання прийняв до виконання студент Мойсак Р.О.

10. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи (проекту):

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту) _____
(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист Дьяченко Ольга Володимирівна _____
(підпис, дата)

11. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу (проект):

Випускна кваліфікаційна робота (проект) студента _____
(прізвище, ініціали)

може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Керівник проектної групи (гарант освітньої програми): Дьяченко О.В. _____
(підпис)

Завідувач кафедри: Новікова Н.Л. _____
(підпис)

«19» листопада 2021 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В ЕКОНОМІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ.....	5
1.1 Сутність, роль та значення публічних закупівель в національній економіці	5
1.2 Становлення та розвиток системи публічних закупівель в Україні.....	9
РОЗДІЛ 2 СУЧАСНИЙ СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ ТА РОЗВИТОК СИСТЕМИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ	15
2.1. Організаційно-економічні засади здійснення публічних закупівель	15
2.2. Суб'єкти та інституційне забезпечення публічних закупівель в Україні	25
2.3. Становлення інформаційних технологій у сфері публічних закупівель.....	33
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ТА МЕТОДИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ... ..	38
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53

ВСТУП

Актуальність теми. Будь-яка політична система являє собою єдину структуру, яка складається з ряду державних інститутів і організацій, які несуть колективну відповідальність за організацію суспільства і результати його державної політики. Беручи до уваги той факт, що основоположною складовою державної політики є економіка, стійка тенденція до її розвитку та правові механізми, що сприяють ефективному економічному та раціональному використанню державних коштів, що визначає актуальність теми дослідження. Революція Гідності та низка економічних і політичних реформ після неї підтвердили прагнення України до системної модернізації управління та перезавантаження всіх її неефективних компонентів.

Основним засобом протидії неефективній державній політиці в державному секторі економіки та її високій корупції стала реформа державних закупівель, яка регулюється низкою нормативних рішень. Система державних закупівель в Україні перебуває в інтенсивному розвитку і є найбільш в пізнавану реформою, що демонструє видатні зміни в цій галузі. За останні роки у сфері державних закупівель з'явилося нове законодавство, ряд унікальних технологічних рішень, сформовані принципово нові основи взаємодії влади, бізнесу та громадськості. Це пов'язано з необхідністю переходу до моделі, орієнтованої як на розвиток конкуренції, так і на подолання ринкових обмежень на основі цілеспрямованого формування коопераційних відносин між усіма учасниками процесу закупівель.

Основні проблеми у сфері державних закупівель пов'язані з етапами закупівельних процесів, які відбуваються або до етапу оголошення закупівлі в системі, де відбуваються певні маніпуляції, або відбувається загальне ухилення від відкритих торгів. Саме необхідність скорочення корупційних зловживань державними коштами, а також необхідність забезпечення невідворотності покарання за них визначають актуальність теми дослідження, оскільки саме вдосконалення державного регулювання може радикально поліпшити роботу всієї системи.

Мета дослідження – визначення сутнісних характеристик механізмів державного регулювання сфери публічних закупівель.

Завдання дослідження:

Розкрити сутність, роль та значення публічних закупівель в національній економіці;

Виявити становлення та розвиток системи публічних закупівель в Україні;

Охарактеризувати організаційно-економічні засади здійснення публічних закупівель;

Визначити суб'єкти та інституційне забезпечення публічних закупівель в Україні;

Проаналізувати становлення інформаційних технологій у сфері публічних закупівель;

Обґрунтувати напрями та методи удосконалення механізмів державного регулювання публічних закупівель в Україні.

Об'єкт дослідження – публічні закупівлі в умовах інформаційного суспільства.

Предмет дослідження – механізми державного регулювання сфери публічних закупівель.

Методи дослідження – для реалізації поставлених завдань у дипломній роботі було використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів: теоретичного узагальнення, порівняння, метод аналізу та синтезу - для пошуку та відбору наукових напрацювань; метод системного аналізу, моделювання, економіко-математичні та статистичні методи – з метою розкриття сучасного стану, тенденції та розвитку системи публічних закупівель в Україні; метод логічного узагальнення для розроблення висновків та рекомендацій щодо вдосконалення державного регулювання сфери публічних закупівель відповідно до сучасних викликів в цій сфері.

Основні положення випускної кваліфікаційної роботи відображено у статті Мойсак Р.О. Механізми державного регулювання сфери публічних закупівель / Р.О. Мойсак // Публічне управління та адміністрування в умовах суспільних трансформацій – 2021. – С. 157-165.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В ЕКОНОМІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ

1.1 Сутність, роль та значення публічних закупівель в національній економіці

Сьогодні Україна активно реформує національну економіку в цілому, в тому числі систему державних закупівель. Вони становлять значну частину державних витрат, які здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування на потреби забезпечення суспільної і приватної діяльності. Процедура державного здійснення закупівель внесок забезпеченню суспільства товарів, робіт і послуг в потрібній кількості і потрібної якості і прийнятних договірних відносинах.

Закупівля товарів, робіт і послуг за державні кошти-досить складний і тривалий процес, що вимагає відповідних знань і належного законодавчого регулювання. Державні закупівлі-закупівля товарів, робіт і послуг замовником у встановленому законом порядку. Закону України «Про державні закупівлі» передбачає, що державними підприємствами та установами державних закупівель є ті, які здійснюються підприємствами та установами державних закупівель. До їх складу входять інструменти державного бюджету і бюджету місцевого самоврядування, державного резерву матеріального оборонного замовлення, Аграрний фонд, Національного банку України, державного бюджету, коштів, передбачених замовниками гарантії при КМУ та ін.. [25].

Державні закупівлі товарів (робіт, послуг) являє собою систему замовлення державними органами товарів (робіт, надання послуг або виконання робіт), необхідних для повноцінної реалізації програми соціального економічного розвитку і зростання держави, згідно з попередньо оголошеними умовами конкурсу, які передбачають обов'язковість дотримання принципів добросовісної конкуренції учасників закупівель з метою забезпечення ефективності і максимальної економії грошей [49, с.22].

Регулювання державних закупівель здійснюється на основі численних нормативних актів. Основними документами, що регулюють сферу цих відносин, є: Конституція України[11], закон України редакція від 01.07.2021. № 922-VIII «Про державні закупівлі»[5], постанова КМУ від 24 лютого 2016 р. № 166 «Про затвердження Порядку функціонування системи електронних закупівель та авторизації електронних майданчиків» Документ 166-2016-п, чинний, поточна редакція — Редакція від 14.11.2019 [30], наказ Мінекономрозвитку від 11.06.2020 № 1082 «Про затвердження Порядку розміщення інформації про державні закупівлі» Документ z0610-20, чинний, поточна редакція — Прийняття від 11.06.2020 [22], а також наказ Мінекономрозвитку від 13 квітня 2016 року № 680 «Про затвердження Примірної конкурсної документації»[23].

Згідно з положеннями Закону України «Про державні закупівлі», всі замовники, вартість предмета закупівлі товарів, послуг яких дорівнює або перевищує 200 тисяч гривень, робіт – 1,5 мільйонів гривень, повинні проводити закупівлі товарів, робіт і послуг для задоволення потреб держави і територіальної громади через електронну систему державних закупівель – PROZORRO [26]. Ця система спрямована на забезпечення максимальної прозорості на ринку державних закупівель – контрактна та тендерна документація розміщені на сайті.

Сьогодні у світі немає єдиного тлумачення поняття «державні/публічні закупівлі». У законі України «Про публічні закупівлі» [18] існують такі визначення державних закупівель: авторизований електронний майданчик, електронна система закупівель, електронний каталог, публічна закупівля, тендерна пропозиція.

В цілому, тендер (аукціон) - це спосіб розміщення замовлення на поставку товарів, виконання робіт, надання послуг, при якому замовник або організатор конкурсу тим чи іншим способом штучно створює умови для конкуренції між постачальниками учасників конкурсу за замовлення з метою вибору найкращих умов придбання необхідних товарів, робіт, послуг [17, с.136].

Тендери в цілому означають скоординований конкурентний процес між пропозиціями різних учасників або конкурс, який проводиться з метою відбору найкращого, відповідно до економічних вигод, пропозиції. Цікава інтерпретація

українського вченого, Смиричинського В. В., який використовує еквівалент закупівель іноземною мовою: закупівлі-конкурентна система закупівель товарів в умовах ринкової економіки, заснована на принципах прозорості торгів, справедливості товарної біржі, економії, ефективності та підзвітності біржових операцій, обов'язкового виконання умов контракту [42, с. 12].

Більш детальне визначення науковців «державних закупівель», розглянемо у табл. 1.1

Таблиця 1.1

Визначення «державні закупівлі» науковцями

Науковець	Визначення
О.О. Критенко та Ю. Фалко [10, с. 25; 46, с. 136]	під поняттям «державні закупівлі» пропонують розуміти регламентовану законодавством діяльність держави з придбання товарів, робіт і послуг із найбільшою ефективністю та найменшими витратами з метою забезпечення діяльності держави, а також здійснення впливу на розвиток приватного сектору національної економіки і виконання соціально значущих функцій
А.О. Оліфер[28, с. 203].	«державні закупівлі» як придбання (у тому числі в порядку централізованої закупівлі) на конкурентній основі замовником товарів, робіт і послуг, відповідно до річного плану закупівель, за державні кошти, у порядку, встановленому законом, з метою задоволення суспільних потреб у визначених ресурсах і забезпечення розв'язання інших завдань державної соціально-економічної політики
Пінькас Г. І. [29, с. 58].	«публічні закупівлі» в якості механізму правовідносин між замовниками, з однієї сторони, та учасниками, з іншої, щодо укладення та виконання державних договорів на постачання товарів, робіт, послуг

З цих визначень необхідно підкреслити, що державні закупівлі дозволяють державі укладати контракти з приватним сектором, які покликані вирішувати соціально-економічні проблеми держави і суспільства, забезпечувати проведення наукових досліджень, створювати і впроваджувати новітні технології і розробки. Необхідність державних закупівель зумовлена, як правило, відсутністю в інституційних підрозділів державного сектору ресурсного потенціалу для виконання покладених на них завдань.

Державні закупівлі забезпечують розвиток і функціонування стратегічних галузей економіки, системи національної безпеки, охорони здоров'я, освіти, науки, культури, фізичної культури і спорту, дотримання порядку і т.д. за допомогою державних закупівель державний сектор має можливість задовольняти свої потреби в товарах, роботах і послугах за рахунок виділених бюджетних коштів. Таким чином, інститут державних закупівель дозволяє державі надавати всі необхідні соціальні послуги суспільству за рахунок залучення приватного сектора. Більш того, ми приходимо до висновку, що повноцінна реалізація функцій держави і нормальне функціонування суспільства неможливі без наявності державних закупівель[53].

Важливою ідеєю наведених вище визначень є публічно-правова природа закупівель, що використовуються державою для регулювання економіки та вирішення соціально значущих завдань. Деталізуючи останнє, варто відзначити, що держава об'єктивно не в змозі виконати всі завдання, які ставить перед ним суспільство, без залучення приватного сектора. Водночас стає очевидним, що державні закупівлі-це механізм перерозподілу бюджетних коштів. Таким чином, держава залежно від політичних пріоритетів розподіляє кошти між державними органами, а також установами, підприємствами, організаціями державної власності, які зобов'язані виконувати певні соціально значущі завдання. [49, с.23].

Сутність державних закупівель – це певна, регламентована державним законодавством закупівля товарів, робіт і послуг з найвищою ефективністю та найменшою вартістю для забезпечення діяльності держави, а також для впливу на розвиток національної економіки, посилення соціальної політики [10].

Подібну позицію висловлює С.М.Науменко, який зазначає, що, забезпечуючи державне регулювання економіки в процесі своєї діяльності, уряд реалізує функції, пов'язані з: обороною та правопорядком, стабільним розвитком економічного та соціального секторів, охороною навколишнього середовища, міжнародного листування, та інших напрямів розвитку держави тощо [19, с. 31].

Державні закупівлі спрямовані на задоволення потреб шляхом надання державних послуг. У кожній країні світу державні закупівлі складають значну частку ВВП (від 8% до 21%), а тому державні закупівлі є потужним інструментом

впливу на ринок виробництва та споживання [6]. Ефективне функціонування цієї галузі є передумовою формування стабільної та ефективної економічної системи в цілому. Реформа державних закупівель в Україні включає зміни в законодавстві та впровадження електронної системи закупівель під назвою ProZorro. Реформа зробила сферу державних закупівель більш доступною для широкого загалу, а відкритість системи підвищила рівень прозорості та обізнаності громадян у сфері державних закупівель.

Україна, як член Угоди СОТ про публічні закупівлі (GPA), стала ще більш відкритою для іноземних учасників та отримала доступ до закупівель за кордоном. Електронна система спростила доступ учасникам торгів до торгів, зменшила витрати на адміністрування системи як державою, так і витрати на адміністрування процесу клієнтами та учасниками, а також прискорила процес закупівель загалом. Крім того, моніторинг процесу закупівлі, що охоплює електронну систему, став легшим і доступнішим [7, с.472].

Таким чином, аналіз усіх наукових підходів до тлумачення цих понять дав змогу сформулювати власне наукове бачення та підхід до розуміння сутності поняття «державні закупівлі». На нашу думку, під державними закупівлями слід розуміти процес закупівлі товарів, робіт та послуг, необхідний для їх повноцінного та ефективного функціонування, що відбувається у порядку, встановленому законодавством про публічні закупівлі, в умовах чесної конкуренції з метою забезпечення ефективності та економії.

Дослідження також з'ясувало сутність державних закупівель. Таким чином, слід зробити висновок, що сутність та роль державних закупівель - задоволення потреб держави у товарах, роботах та послугах, які будуть використовуватися для виконання своїх функцій з найменшими бюджетними витратами та для отримання продукції належної якості.

1.2 Становлення та розвиток системи публічних закупівель в Україні

Останнім часом з розвитком економічних відносин також почала розвиватися система закупівель товарів, робіт і послуг за бюджетні кошти.

Відповідна система в чинному законодавстві України називається державними закупівлями. У той же час, незважаючи на ряд трансформаційних процесів Інституту державних закупівель в Україні, які почалися в 2014 році, відповідний інститут має глибоке історичне коріння. Проведення публічних аукціонів сходять до існування Стародавнього Риму, і сама процедура їх проведення була пов'язана з передачею міських земель в оренду [50, с.14].

На території сучасної України, а саме за часів існування Київської Русі, можна виділити певні прототипи відкритих торгів як елемента державних закупівель, які проводилися у формі торгів і ярмарків. На відповідних масових зборах людей продавці пропонували свій товар, ціну на який можна було знизити, шляхом переговорів. У той же час внутрішня торгівля з часів Київської Русі велася в основному на аукціонах [40, с.8]. Становлення та розвиток системи публічних закупівель в Україні розглянемо на Рис.1.1

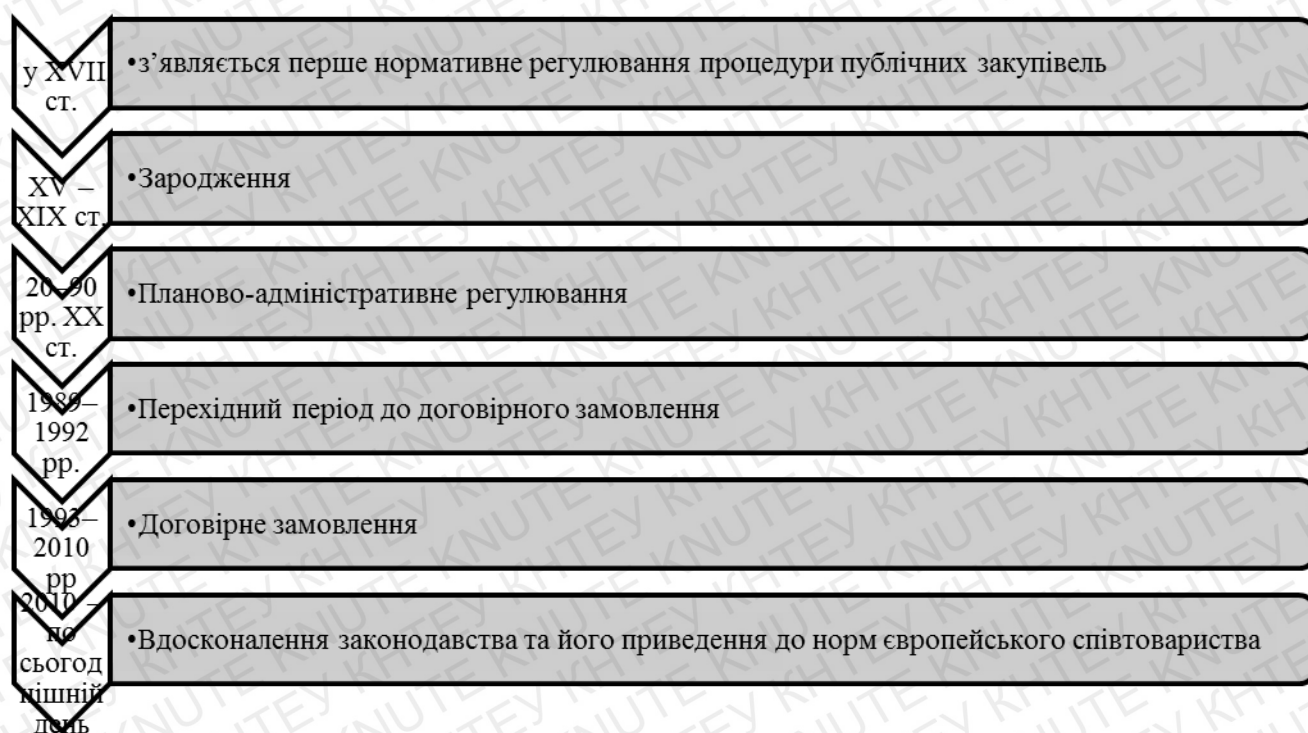

Рис.1.1 Становлення, розвиток системи публічних закупівель в Україні [40]

Як ми бачимо, становлення системи державних закупівель розпочалося після революції 1918 року, коли необхідно було відновити практику проведення конкурсних торгів. 30 листопада 1921 робітничо-селянська інспекція узагальнила наявний досвід і розробила Положення про постачання і контракти. У 1927-1928

роках інтерес до торгівлі почав зростати, і було видано нове Положення про державні контракти і постачання.

Розвиток законодавства про державні закупівлі починається в другій половині 1980-х років. Одним з важелів впливу на діяльність державних підприємств у контексті проголошеного курсу «прискорення соціально – економічного прогресу радянського суспільства» є «державне замовлення»- концепція, вперше застосована Держпланом СРСР при розробці проекту народногосподарського плану на 1988 рік. Порядок формування державних замовлень у 1989-1990 роках регулювався Тимчасовим положенням про порядок формування державних замовлень, затвердженим постановою Ради Міністрів СРСР від 25.07.88 [1, с.12].

Після ліквідації централізованої системи логістики в системі державних закупівель виникло багато проблем. Правовий вакуум в країні та економічні проблеми призвели до корупції та нераціонального використання бюджетних коштів. Тільки в 1990-і роки, з моменту здобуття Україною незалежності та адаптації до ринкової економіки, процес формування законодавства про державні закупівлі стає більш динамічним, і з'являються перші згадки про торги.

Основною проблемою України на той момент була відсутність нормативного регулювання процедури прилюдних торгів, що породжувало протиріччя і зловживання з боку замовників, оскільки не було чіткої процедури проведення, а тим більше оскарження, рішення про врегулювання.

Першим кроком до створення прозорої системи державних закупівель стало прийняття 1 жовтня 1992 року Положення про порядок підготовки, організації та проведення міжнародних аукціонів на території України, що визначило порядок проведення міжнародних аукціонів з реалізації проектів співробітництва за рахунок усіх джерел фінансування. Відповідно до цього Положення тендер був визначений як вид міжнародних торгів.

Вперше в Україні на законодавчому рівні було визначено, що метою організації аукціонів є підвищення ефективності на основі конкуренції з метою досягнення зниження рівня цін і вибору найбільш вигідних умов контракту. Також були розділені різні види торгів: відкриті з попередньою кваліфікацією

учасників, закриті, індивідуальні. Крім того, були встановлені випадки закупівель без проведення торгів. Для організації та проведення торгів була створена конкурсна комісія, склад якої був узгоджений з керівником організації замовника, з Міністерством зовнішньоекономічних зв'язків і торгівлі та уповноваженим державним органом галузевого або територіального управління. До складу комітету увійшли представники замовника, Міністерства зовнішньоекономічних зв'язків і торгівлі, проектних та інших зацікавлених організацій [43, с.124].

До 1992 року існувала система розрахунків «постачальник-замовник». З 9 листопада 1992 року розпорядженням Кабінету Міністрів України № 735 були введені розрахунково-касові центри НБУ, після чого всі розрахунки між замовниками, які фінансуються з державного бюджету, і виконавцями здійснюються тільки через Державне казначейство України [31].

Принципові зміни у сфері державних закупівель були внесені Постановою Кабінету Міністрів України від 28.04.1995 «Про порядок організації закупівель продукції для державних потреб», якою встановлено, що державні закупівлі здійснюються на конкурсній основі, але порядок проведення таких торгів не був встановлений [22].

В результаті численних змін у нормативних правових актах, здійснення їх подальшої систематизації та прийняття норм, спрямованих на дотримання правил державних закупівель, встановлених Європейським і міжнародним співтовариством, 01.06.2010 був прийнятий Закон України «Про державні закупівлі» [32]. Відповідний закон суттєво спростив процедуру проведення державних закупівель, встановив форми їх проведення, закріпив Положення про діяльність конкурсної комісії, про порядок оскарження результатів закупівель, а також встановив умови обов'язкової закупівлі товарів, робіт, послуг через систему закупівель. Деякі більш спрощені правила державних закупівель підприємствами-монополістами (енергетика, газ, водопостачання, тепlopостачання, транспорт) були введені в 2011 році з прийняттям Закону України «Про особливості закупівель в окремих сферах економічної діяльності».

Після Революції Гідності на початку 2014 року питання про проведення реформ у багатьох областях в Україні стало гострим. Це, у зв'язку з багатьма невіршеними проблемами, стосувалося і сфери державних закупівель[51, с.46].

10.04.2014 р. знову була прийнята нова редакція закону, яка була покликана регулювати відносини у сфері регулювання державних закупівель, зокрема Закон України «Про державні закупівлі» [5], а у подальшому прийняття Закону України «Про публічні закупівлі» [18], 15 грудня 2015 року[41]. Нова редакція закону суттєво відрізнялася від попередніх, але це не була «проривна реформа». Фундаментальні зміни у сфері державних закупівель в Україні розпочалися у 2015 році. Цього року, 11 листопада, Комітет СОТ з державних закупівель прийняв рішення про приєднання України до Угоди СОТ про державні закупівлі. Надалі це призвело до необхідності забезпечення дотримання міжнародних зобов'язань у сфері державних закупівель, що вимагало послідовної адаптації українського законодавства до стандартів ЄС. У цьому контексті, з метою формування сучасної та ефективної системи державних закупівель, 25.12.2015 Верховна Рада України відкоригувала Закон України «Про публічні закупівлі» [5]. Основною метою даного нормативного акта було формування сучасної та ефективної системи забезпечення ефективних і прозорих закупівель, створення конкурентного середовища у сфері державних закупівель, запобігання корупції у цій сфері та подальший розвиток добросовісної конкуренції у сфері закупівель.

Законом України «Про державні закупівлі» введено нове поняття-державні закупівлі, яке трактується як закупівля товарів, робіт і послуг замовником у порядку, встановленому цим законом. Саме поняття «публічні закупівлі» порівняно з поняттям «державні закупівлі» значно ширше, оскільки воно розширює коло установ, які забезпечують потреби держави або територіальної громади за допомогою закупівельної діяльності. Прийняття Закону України «Про державні закупівлі» дозволило з 2016 року впровадити систему електронних закупівель та систему електронного оскарження ProZorro.[45, с.144]

Основною метою впровадження даної системи було формування сучасної та ефективної системи державних закупівель, спрямованої на створення конкурентного середовища для вищої освіти та подальший розвиток

добросовісної конкуренції у сфері державних закупівель. Система ProZorro дозволила впровадити онлайн-покупки замість паперових тендерів, а процес вибору переможця став публічним і зрозумілим. Електронна система спростила доступ учасників до торгів, знизила рівень витрат на адміністрування самої системи державою і знизила рівень витрат на адміністрування процесу покупцями і учасниками в цілому. Крім того, громадяни можуть брати участь у контролі за державними закупівлями, оскільки вся інформація про державні закупівлі доступна в системі ProZorro [52, с.75].

Таким чином, аналізуючи становлення та розвиток системи публічних закупівель в Україні, можна відзначити, що еволюційний процес розвитку українського законодавства носив досить тривалий характер, в той час як перше нормативне регулювання процедури державних закупівель з'явилося в XVII столітті. Водночас, щоб краще зрозуміти історичний розвиток процесу формування сучасної системи закупівель, можна умовно виділити наступні історичні етапи державних закупівель: первісне походження (до XV ст.); зародження (XV – XIX ст.); планування та адміністративне регулювання (20-90 XX ст.); перехідний період до контрактного порядку (1989-1992 рр.); контрактний порядок (1993-2010 рр.); удосконалення законодавства та його адаптація до норм Європейського співтовариства (2010-2015 рр.). Найбільш значні досягнення в розвитку системи державних закупівель в Україні були досягнуті в період 2016-2020 років, з моменту прийняття Закону України «Про публічні закупівлі» та впровадження системи електронних закупівель ProZorro. Сьогодні досягнення в галузі реформування системи державних закупівель є помітними, оскільки відкритість системи підвищила рівень обізнаності громадян у цій галузі.

РОЗДІЛ 2 СУЧАСНИЙ СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ ТА РОЗВИТОК СИСТЕМИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

2.1. Організаційно-економічні засади здійснення публічних закупівель

Державні закупівлі мають суттєвий вплив на виконання основних функцій держави, задоволення суспільних потреб, реалізацію пріоритетних національних проектів. Система державних закупівель є інструментом регулювання соціально-економічних процесів, важливість яких зростає в умовах нестабільної економіки. Сучасна система управління державними закупівлями в Україні стає фактором, здатним надати імпульс сталому і динамічному розвитку не тільки національної економіки, а й розширенню і зміцненню міжнародного економічного співробітництва. Ефективне управління державними закупівлями є важливою сферою інтересів громадянського суспільства, і тому воно є важливим об'єктом контролю з боку законодавчих органів влади.

Закон України «Про публічні закупівлі» [5], який став обов'язковим для всіх замовників державного сектору з 1 серпня 2016 року, був спрямований на забезпечення прозорості закупівель, починаючи з планування і закінчуючи аналізом конкретних результатів. Водночас актуалізуються проблеми, пов'язані з оцінкою та аналізом ефективності державних закупівель. Цей Закон зобов'язує проводити процедури закупівель через електронну систему ProZorro. Основною метою системи електронних державних закупівель ProZorro є запобігання корупції шляхом підвищення прозорості ринку та створення конкурентного середовища у сфері державних закупівель для отримання найкращої пропозиції[54].

Щоб здійснити закупівлю товарів, робіт і послуг, як того вимагає законодавство, передусім потрібно створити ТК або призначити уповноважену особу.

Тендерний комітет має такий склад: налічує п'ять або більше осіб (менша кількість допускається в разі, якщо співробітників в штаті менше п'яти осіб); може складатися не тільки з посадових осіб Замовника; склад і голову визначає

керівник — наказом або іншим розпорядчим документом; до складу ТК не можуть входити представники Учасників торгів, члени їх сімей, депутати всіх рівнів; підприємство може мати кілька ТК; голова ТК призначає секретаря, може розподіляти обов'язки між учасниками і несе особисту відповідальність за виконання покладених на Комітет функцій. ТК діє на основі Положення, що затверджується Замовником.

В обов'язки ТК входить: планування, визначення та проведення процедур закупівель; публікація інформації та звіту про публічні закупівлі; надання роз'яснень учасникам; визначення переможця; складання звітності. ТК може залучати інших працівників підприємства для експертної участі в закупівлі (у тимчасові або постійно діючі робочі групи). Дане рішення оформляється протоколом на основі поіменного голосування.

Уповноважена особа — це альтернатива або доповнення до Тендерного комітету. Ця людина може бути призначена як відповідальною за проведення закупівель Замовника в цілому, так і залучатися до проведення окремих закупівель.

Спрощена закупівля – новий вид закупівлі, що повністю замінила Допорогові закупівлі та яка використовується з 19 квітня 2020 року. Ті самі закупівлі від 50 тис. грн до 200 тис. грн, проте відтепер вони обов'язково повинні відбуватися через дану процедуру, крім випадків передбачених у частині сьомій Статті 3 Закону України «Про публічні закупівлі». Відповідно поза системою можливі закупівлі до 50 тис. грн (замість 200 тис. грн) з обов'язковою публікацією звіту про укладений договір в системі Prozorro.[19] У процедурі Спрощена закупівля Законом України «Про публічні закупівлі» передбачено, що за включення замовником до тендерної документації вимоги щодо надання фінансової гарантії, пропозиція учасника повинна містити її (фінансову гарантію).

Основні етапи проведення спрощених закупівель

1. Оголошення про закупівлю (не пізніше ніж за 6 робочих днів до кінцевого строку подання пропозицій) (п. 2 ч. 1 ст. 10 Закону)
2. Період уточнення інформації (не менше 3 робочих днів) (п. 8 ч. 3 ст. 14 Закону)

3. Подання пропозицій учасниками (не менше ніж 5 робочих днів з дня оприлюднення оголошення) (п. 9 ч. 3 ст. 14 Закону)
4. Електронний аукціон (має бути подано не менше двох пропозицій) (ч. 8 ст. 14 Закону)
5. Розгляд пропозиції учасника (не більш 5 робочих днів) (абз. 2 ч. 11 ст. 14 Закону)
6. Визначення переможця та укладення договору про закупівлю (не пізніше ніж через 20 днів з дня прийняття рішення про намір укласти договір) (ч. 15 ст. 14 Закону)
7. Розміщення звіту (автоматично формується протягом 1 дня) (ч. 2 ст. 19 Закону)
8. Звіт про виконання договору (протягом 20 робочих днів з дня закінчення строку дії або його виконання сторонами, або його розірвання) (п. 12 ч. 1 ст. 10 Закону)

Згідно зі статтею 4 Закону України «Про публічні закупівлі» всі закупівлі мають відбуватися відповідно до плану закупівель. При цьому Замовнику необхідно завантажити план закупівель на сайт Уповноваженого органу протягом 5 днів з моменту затвердження. Замовник має право публікувати план не за весь рік, а частинами відповідно до поточних потреб та/або найближчих закупівель. Раніше річний план завантажувався у вигляді таблиці, де вказані всі предмети закупівлі та процедури, і прикріплювався окремим файлом на портал tender.me.gov.ua. Зараз кожен предмет закупівлі (точніше — кожна закупівля) має бути опублікована у вигляді окремо заповненої форми.

Система інформує всіх учасників ринку про плановані закупівлі, укладені контракти, публікує перелік умов і критеріїв для потенційних виконавців, надає всі необхідні звіти про процедури і виконання укладених контрактів [35].

До прикладу, кількість аукціонів за 2016-2021 (по липень) роки зросла з 58 до 18,27 тис., що представлено на рис. 2.1

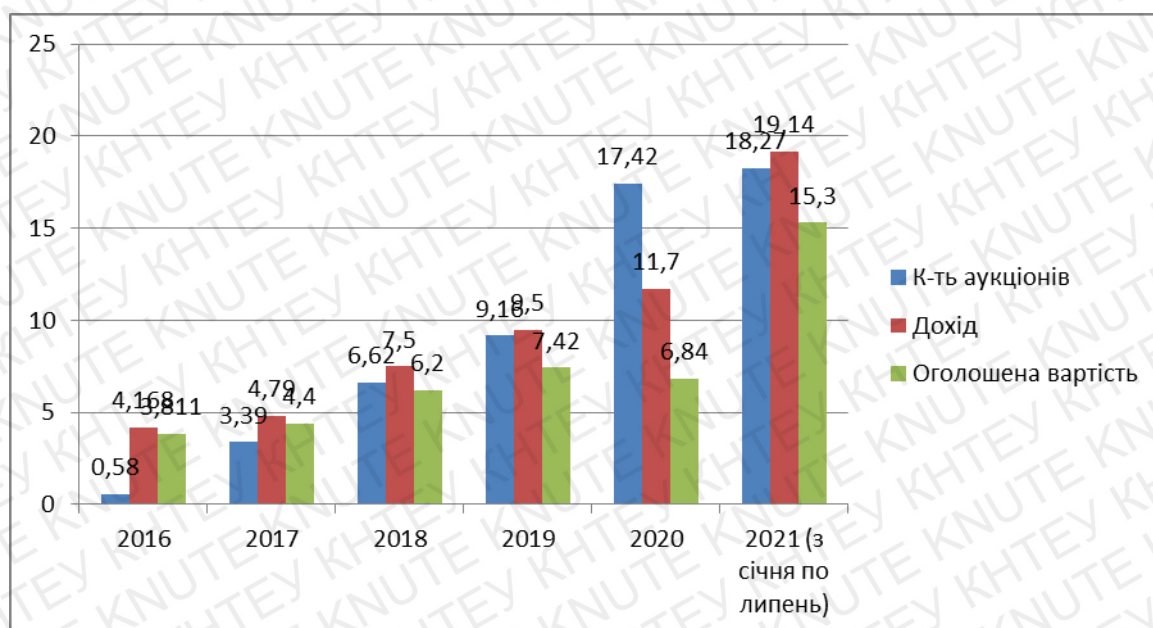

Рис. 2.1. Аналіз кількості процедур публічних закупівель за 2016-2021 (по липень) рр. Джерело: аналітичний сайт сфери публічних закупівель [54]

Як ми бачимо з Рис.2.1 то кількість аукціонів з 2016 по липень 2021 року виросла з 58 шт до 18,27 тис., дохід з 2016 по липень 2021 рр виріс з 41,68 млн до 19,14 млрд., а оголошена вартість з 38,11 млн до 15,30 млрд. Отже ми можемо простежувати динаміку абсолютного темпу зростання та темпу приросту публічних закупівель.

Із даних Звіту Мінекономіки вбачається, що від початку роботи електронної системи закупівель (ЕСЗ) та станом на 01.01.2021 оголошено 7,7 млн процедур з очікуваною вартістю 4,3 трлн грн, з яких успішно завершено більш як 7 млн з очікуваною вартістю 2,776 трлн гривень. Загальна кількість організаторів, за даними ЕСЗ, зросла і на кінець звітного року становила 45 393, при цьому збільшилася і кількість учасників – 347 567, що свідчить про зменшення перешкод для участі у публічних закупівлях та поступове підвищення довіри представників бізнесу до процесу закупівель.

Зазначені статистичні показники є абсолютними величинами, які відображають обсяги окремих процесів, що відбулися в ЕСЗ від початку її роботи.

Варто зазначити, що механізм закупівель характеризується низкою принципів, зазначених у статті 3 Закону України «Про публічні закупівлі» [5], серед них визначають відсутність дискримінації учасників та чесну конкуренцію

між ними, максимальну економію, ефективність, відкритість та прозорість закупівель, об'єктивну оцінку тендерних пропозицій та запобігання корупції. На додаток до принципів, зазначених у Законі, державні закупівлі повинні діяти в рамках національної безпеки країни і поваги навколишнього середовища, стимулювати зростання національного продукту, сприяти розвитку малого і середнього бізнесу, інновацій та зростання зайнятості.

Використовуючи переваги цифрової революції, уряд отримує більш ефективне управління, спрощення процедур і більш широке використання електронних засобів у сфері державних закупівель, що знижує ймовірність корупційних дій. У той же час особлива увага потрібна професійній підготовці персоналу, який працює з системою електронних державних закупівель в Україні, і вдосконаленню законодавчої системи, яка неоднозначно трактує правила і принципи державних закупівель.

Дані Звіту Мінекономіки щодо кількості завершених тендерів у 2020 році за методами публічних закупівель з метою здійснення аналізу згруповано в розрізі порогів, процедур і методів публічних закупівель та порівняно з відповідними показниками минулих років, джерелами яких є щорічні звіти за 2018 і 2019 роки (таблиця 2.1)[7].

Таблиця 2.1 відображає порівняння в часовому періоді (2018–2020 роки) річних показників щодо кількості завершених тендерів, інформацію про які оприлюднено в ЕСЗ, у розрізі типів, процедур та методів закупівель, а також структури методів закупівель. Аналіз даних свідчить:

1) Щодо кількості завершених публічних закупівель (тендерів), яка щороку збільшується, а у 2020 році цей показник порівняно з попереднім роком (1,238 млн) зріс на 2,307 млн (у 2,9 рази) – до 3,545 млн.

Відповідно до Звіту Мінекономіки у 2020 році кількість закупівель, інформацію про які оприлюднено в ЕСЗ, а також частка допорогових і неконкурентних закупівель збільшилась у зв'язку з:

Таблиця 2.1

Кількість завершених тендерів у розрізі методів закупівель [7]

Методи закупівель	Процедури	Кількість завершених тендерів (закупівель)					
		2018 рік		2019 рік		2020 рік	
		всього	відс.	всього	відс.	всього	відс.
ДОПОРОГИ							
Процедура звітування про укладений договір	неконкурентні	783 737	72,28	958 937	77,46	3 062 568	86,39
Звіт про укладений договір (COVID-19)	неконкурентні	x	x	x	x	129 171	3,64
Спрощені закупівлі	конкурентні	x	x	x	x	110 300	3,11
Допорогова закупівля	конкурентні	167 170	15,42	133 517	10,78	74 271	2,1
Електронні каталоги	неконкурентні	x	x	x	x	6 652	0,19
Всього:	x	950 907	87,70	1 092 454	88,24	3 382 962	95,43
НАДПОРОГИ							
Відкриті торги	конкурентні	78 322	7,22	85 840	6,94	91 053	2,57
Відкриті торги з публікацією англійською мовою	конкурентні	4 789	0,44	4 367	0,35	7 883	0,22
Закупівля за рамковою угодою	конкурентні	x	x	x	x	446	0,01
Переговорна процедура (для потреб оборони)	конкурентні	1 359	0,13	1 405	0,11	2 212	0,06
Конкурентний діалог	конкурентні	—*	—*	—*	—*	33	0,00
Конкурентний діалог із публікацією англійською мовою	конкурентні	—*	—*	—*	—*	1	0,00
Переговорна процедура	неконкурентні					30 925	
Переговорна процедура за нагальною потребою	неконкурентні	48 866	4,51	53 934	4,36	29 582	1,71
Всього:	x	133 336	12,30	145 546	11,76	162 135	4,57
РАЗОМ:	x	1 084 243	100,00	1 238 000	100,00	3 545 097	100,00
у тому числі:	конкурентні	251 640	23,21	225 129	18,18	286 199	8,07
	неконкурентні	832 603	76,79	1 012 871	81,82	3 258 898	91,93

Нововведеннями в процедурі звітування про укладений договір (неконкурентний метод допорогових закупівель, частка якого в загальній кількості завершених тендерів у 2020 році становить 86,39 відс.), пов'язаними з Новою редакцією Закону № 922, які полягають у тому, що в разі здійснення публічних закупівель:

вартість яких не перевищує 50 тис. грн (без використання ЕСЗ), замовник обов'язково оприлюднює в ЕСЗ звіт про договір про закупівлю (до нововведень такий звіт оприлюднювався в разі, якщо вартість предмета закупівлі дорівнювала або перевищувала 50 тис. грн і була меншою за порогові значення Закону № 922);

вартість яких дорівнює або перевищує 50 тис. грн та є меншою за порогові значення, а також у разі незастосування до таких закупівель порядку проведення

спрощених закупівель з підстав, передбачених частиною сьомою статті 3 Нової редакції Закону № 922, замовник обов'язково оприлюднює в ЕСЗ звіт про договір про закупівлю, укладений без використання ЕСЗ;

упровадженням у 2020 році як винятку 11 механізму звітування про укладений договір (COVID-19), частка якого в загальній кількості завершених тендерів становить у звітному періоді 3,64 відсотка.

Отже, законодавчі нововведення, пов'язані насамперед із розширенням кола закупівель, інформація про які вноситься до ЕСЗ шляхом оприлюднення звіту про закупівлю, зумовили збільшення у 2020 році кількості завершених тендерів до 3,545 млн, або на 2,307 млн (у 2,9 раза).

2) Щодо типів та процедур публічних закупівель:

- відсотковий розподіл кількості завершених тендерів між надпороговими та допороговими закупівлями впродовж останніх трьох років зростає в бік допорогових закупівель, так, у 2018 році відповідне співвідношення становило 12,3 і 87,7 відс., у 2019 році – 11,76 і 88,24 відс. та у 2020 році – 4,57 та 95,43 відс.;

- відсотковий розподіл кількості завершених тендерів між конкурентними та неконкурентними закупівлями збільшується в бік неконкурентних закупівель: 2018 рік – відповідно 23,21 і 76,79 відс., 2019 рік – 18,18 і 81,82 відс., 2020 рік – 8,07 та 91,93 відсотка.

3) Щодо впровадження нововведень Нової редакції Закону № 922.

Із Звіту Мінекономіки вбачається, що у 2020 році виконано значний обсяг робіт із впровадження нововведень Нової редакції Закону № 922 та їх технічної реалізації в ЕСЗ, зокрема забезпечено впровадження процедур нових методів закупівель: «Спрощені закупівлі», «Закупівля за рамковою угодою», «Електронні каталоги» (раніше працювали у тестовому режимі) та «Звіт про укладений договір (COVID-19)», а також необхідне технічне коригування процедур існуючих методів. Ці зміни значно розширили межі та інструментарій системи публічних закупівель. Отже, законодавчі нововведення та реалізовані технічні вдосконалення ЕСЗ уможливили перехід у 2020 році системи публічних закупівель на якісно новий рівень, однак цей процес за окремими напрямками не

завершено. Дані Звіту Мінекономіки щодо кількості активних замовників у 2020 році свідчать, що порівняно з попереднім роком цей показник збільшився на 23,81 відс. і становив 37 905 замовників. Найбільшу кількість замовників зосереджено в таких областях: Київська – 3 549, Дніпропетровська – 3 140, Львівська – 2 422. При цьому 23,55 відс. замовників за рік провели від 1 до 10 закупівель, 11,27 відс. – від 11 до 20 закупівель, 36,33 відс. – від 20 до 100 закупівель, більше 100 закупівель на рік провели 28,85 відс. замовників.

Дані Звіту Мінекономіки щодо кількості учасників закупівель у 2020 році з метою здійснення аналізу згруповано у розрізі порогів, процедур і методів закупівель (таблиця 2.2)[7].

Таблиця 2.2

Дані щодо активності учасників у 2020 році за методами закупівель[7]

Методи закупівель	Процедури	Кількість унікальних учасників	Приріст учасників у 2020 році порівняно з 2019 роком, відс.
ДОПОРОГИ			
Процедура звітування про укладений договір	неконкурентні	221 588	63
Звіт про укладений договір (COVID-19)	неконкурентні	11 956	–
Спрощені закупівлі	конкурентні	35 558	–
Допорогова закупівля	конкурентні	–*	–*
Електронні каталоги	неконкурентні	–**	–*
Всього:	x	269 102	–*
НАДПОРОГИ			
Відкриті торги	конкурентні	41 357	5
Відкриті торги з публікацією англійською мовою	конкурентні	10 054	75
Закупівля за рамковою угодою	конкурентні	129	330
Переговорна процедура (для потреб оборони)	конкурентні	1 683	31
Конкурентний діалог	конкурентні	21	–4
Конкурентний діалог із публікацією англійською мовою	конкурентні	3	–25
Переговорна процедура	неконкурентні	11 381	6
Переговорна процедура за нагальною потребою	неконкурентні	3 542	35
Всього:	x	68 170	
РАЗОМ:	x	337 272	–*
у тому числі:	конкурентні	88 805	–*
	неконкурентні	248 467	–*

Аналіз активності учасників за методами закупівель, які завершилися у 2020 році, свідчить, що найбільша їх кількість брала участь у процедурах відкритих торгів (41 357 учасників) та спрощених закупівлях (35 558 учасників).

При цьому 11 956 учасниками укладено договори на закупівлі товарів, робіт чи послуг, необхідних для виконання заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій коронавірусної хвороби (COVID-19).

У Звіті Мінекономіки зазначається, що у 2020 році загальна кількість учасників збільшилась на 35,04 відс., що свідчить про зручність, прозорість і відкритість ЕСЗ. Разом з тим вимога Нової редакції Закону № 922 про обов'язковість застосування спрощеної закупівлі вартістю від 50 тис. грн в ЕСЗ зменшує перешкоди для участі у публічних закупівлях малого та середнього бізнесу, чим і пояснюється збільшення загальної кількості учасників. У свою чергу, зменшення кількості учасників у процедурах конкурентного діалогу, у тому числі з публікацією англійською мовою, пояснюється непопулярністю цієї процедури закупівлі. Така процедура передбачена для застосування в окремих випадках.

Дані Звіту Мінекономіки про участь в публічних закупівлях України іноземних учасників вказують на те, що у звітному періоді участь в публічних закупівлях України взяли 593 учасники із 43 країн світу. Частка договорів, укладених з іноземними учасниками, від загальної кількості становить 0,02 відс. на суму понад 32 млрд. гривень.

Найбільшу кількість договорів укладено з учасниками з Чехії – 71, Великої Британії – 70, Республіки Польща – 63, Федеративної Республіки Німеччина – 60, Швейцарської Конфедерації – 55.

Найчастіше договори уклалися під час закупівлі таких товарів, робіт і послуг: з будівництва трубопроводів, ліній зв'язку та електропередач, шосе, доріг, аеродромів і залізничних доріг; вирівнювання поверхонь; послуг з юридичного консультування та юридичного представництва; обладнання для повітряних і космічних літальних апаратів, тренажери, симулятори та супутні деталі; з організації виставок, ярмарок і конгресів; арматури трубопровідної (крани, вентилі, клапани та подібні пристрої).

У 2020 році в надпорогових закупівлях показник закупівель, які не відбулись, становив – 29,34 відс. проти 28,1 відс. у 2019 році. При цьому частка

публічних закупівель, які відмінено у звітному році, становить 3,81 відс. (у 2019 році – 8 відсотків).

За даними Звіту Мінекономіки, у 2020 році проведено 1 676 тендерів, у яких зафіксовано аномально низьку ціну тендерної пропозиції та переможцем став учасник, яким надано обґрунтування такої ціни. Із цими переможцями укладено договорів на суму більш як 1,020 млрд. грн, при цьому Міністерство вказує на різницю між очікуваною вартістю та сумою договорів, яку названо економією, що становить майже 1,349 млрд. гривень[7].

Отже, дані Звіту Мінекономіки щодо кількісних показників за процедурами закупівель свідчать, що обсяги системи публічних закупівель щороку збільшуються, найзначніше – у звітному періоді, водночас окремі кількісні показники потребують оцінки Міністерства з точки зору прийнятності їх значень.

Звіт Мінекономіки, як передбачено пунктом 3 частини першої статті 9 Нової редакції Закону № 922, містить інформацію про кількісні показники в розрізі предметів закупівель. Розглянемо їх у табл. 2.3

Таблиця 2.3 відображає структуру публічних закупівель України в розрізі предметів (послуг, робіт і товарів) та типів, процедур і методів закупівель. Аналіз даних свідчить, що у 2020 році організатори публічних закупівель найчастіше закупували товари, зокрема кількість завершених договорів щодо товарів – 2 400 838 (67,78 відс.), послуг – 928 289 (26,21 відс.) та робіт – 212 762 (6,01 відсотка). При цьому у 2020 році частка конкурентних закупівель найвищою була при закупівлі робіт – 20,76 відс., товарів – 8,17 відс., послуг – 4,96 відсотка[7].

Отже, основну частину публічних закупівель України з точки зору кількості та предметів закупівель становлять товари – 67,78 відсотка.

Таблиця 2.3

Структура публічних закупівель у 2020 році у розрізі предметів закупівель[7]

Методи закупівель	Процедури	Послуги		Роботи		Товари	
		кількість	відс.	кількість	відс.	кількість	відс.
ДОПОРОГИ							
Процедура звітування про укладений договір	неконкурентні	855 483	92,16	164 416	77,28	2 042 677	85,08
Звіт про укладений договір (COVID-19)	неконкурентні	3 145	0,34	798	0,38	125 228	5,22
Допорогова закупівля	конкурентні	10 151	1,09	6 216	2,92	57 923	2,41

Продовження таблиці 2.3

Спрощені закупівлі	конкурентні	19 198	2,07	23 943	11,25	67 180	2,80
Електронні каталоги	неконкурентні		0,00		0,00	3 225	0,13
Всього:	х	887 977	95,66	195 373	91,83	2 296 233	95,64
НАДПОРОГИ							
Відкриті торги з публікацією англійською мовою	конкурентні	1 762	0,19	1 195	0,56	4 968	0,21
Відкриті торги	конкурентні	14 568	1,57	12 639	5,94	63 944	2,66
Переговорна процедура за нагальною потребою	неконкурентні	10 081	1,09	881	0,41	18 620	0,78
Переговорна процедура (для потреб оборони)	конкурентні	233	0,02	148	0,07	1 833	0,08
Закупівля за рамковою угодою	конкурентні	86	0,01		0,00	360	0,01
Конкурентний діалог	конкурентні		0,00	33	0,02		0,00
Конкурентний діалог із публікацією англ. мовою	конкурентні	1	0,00		0,00		0,00
Всього:	х	40 285	4,34	17 389	8,17	104 605	4,36
РАЗОМ:	х	928 262	100,00	212 762	100,00	2 400 838	100,00
у тому числі:	конкурентні	45 999	4,96	44 174	20,76	196 208	8,17
	неконкурентні	882 263	95,04	168 588	79,24	2 204 630	91,83

Отже, організація закупівельної діяльності, з одного боку, є досить певним процесом-невід'ємною частиною соціального розвитку економічної системи, з іншого – досить складним процесом, оскільки він пов'язаний з певною стабільністю закупівель, достатніми обсягами як товарної маси, так і грошових потоків, тому для забезпечення ефективності цього процесу необхідно враховувати безліч факторів, як об'єктивних, так і суб'єктивних. Таким чином, основними організаційними основами закупівельної діяльності в економічному просторі України є система фінансового контролю, що забезпечує виконання положень нормативно-правової бази-відповідних законів і підзаконних актів з даної проблеми, формування масштабного, адекватного вимогам часу та доступного інформаційного простору, реалізація досить широких можливостей і повноважень громадського контролю.

2.2. Суб'єкти та інституційне забезпечення публічних закупівель в Україні

Чинне законодавство не містить визначення поняття суб'єктів публічних закупівель, їх класифікації, що перешкоджає визначенню їх правової природи й статусу. Чітке розуміння складу осіб, які є суб'єктами відносин у сфері публічних

закупівель, дасть змогу утворити єдину систему, уникнути прогалін та дуалізму в законодавстві, провести порівняння між теоретичною системою суб'єктів публічних закупівель і їх практичним закріпленням у законодавстві.

Особливістю суб'єктів публічних закупівель є їх природній зв'язок із правовою природою самих закупівель. Зміст публічних закупівель полягає в задоволенні потреб замовників у товарах, роботах та послугах.

Поняття «суб'єкт» можна визначити таким чином: носій діяльності, що пізнає світ навколо себе та впливає на нього; людина або група осіб, культура, суспільство чи людство загалом, на відміну від того, що вивчається або змінюється внаслідок дій [19, с. 243].

Отже, суб'єкти публічних закупівель – це фізичні або юридичні особи, які своєю діяльністю здійснюють вплив на суспільні відносини, що виникають у процесі придбання товарів, робіт і послуг, у порядку, встановленому Законом України «Про публічні закупівлі», мають суб'єктивні та юридичні обов'язки.

Статтею 7 розділу 2 Закону України «Про публічні закупівлі»[5] визначено суб'єктів що здійснюють контроль у сфері закупівель, до яких віднесено: Уповноважений орган – центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері публічних закупівель (Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України); центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів (Державна казначейська служба України); Рахункову палату; Антимонопольний комітет України; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю (Державна аудиторська служба України); банки; громадяни і громадські організації та їх спілки [34]. Крім того, до суб'єктів контролю у сфері державних закупівель слід віднести правоохоронні органи, які здійснюють контрольні повноваження в межах компетенції, визначеної Конституцією України та іншими законами України, такі як: Національне антикорупційне бюро, прокуратура, охорона. Служба України, МВС.

Основних суб'єктів регулювання, контролю та моніторингу державних закупівель можна поділити на три групи (Табл 2.4):

Таблиця 2.4

Суб'єкти публічних закупівель[5]

1. Замовники	2. Учасники	3. Органи контролю
<ul style="list-style-type: none"> – органи державної влади та правоохоронні органи, органи влади АР Крим та органи місцевого самоврядування; – Пенсійний фонд України й органи соціального страхування; – юридичні особи, які забезпечують потреби держави або територіальної громади; – юридичні особи, які провадять діяльність в окремих сферах господарювання 	<ul style="list-style-type: none"> – фізичні особи; – фізичні особи – підприємці; – юридичні особи – резиденти або нерезиденти; – об'єднання учасників 	<ul style="list-style-type: none"> – Мінекономіки; – Держказначейство; – Рахункова палата; – Антимонопольний комітет; – Офіс фінансового контролю (раніше – Держаудитслужба).

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України як Уповноважений орган що здійснює регулювання та реалізує державну політику у сфері закупівель у межах повноважень, визначених Законом України «Про публічні закупівлі» забезпечує розроблення і затвердження нормативно-правових актів, необхідних для забезпечення ефективного контролю у сфері публічних закупівель.

Крім цього, Уповноважений орган щорічно, до 1 квітня року, наступного за звітним бюджетним роком, готує та подає до Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Рахункової палати щорічний звіт, що містить аналіз функціонування системи публічних закупівель та узагальнену інформацію про результати здійснення контролю у сфері закупівель [5].

Одним із найбільш ефективних видів контролю у сфері публічних закупівель є контроль органів Державної казначейської служби України, оскільки він дає можливість виявити порушення норм законодавства у сфері публічних закупівель ще до проведення операцій із публічними коштами та дозволяє запобігти неправомірному використанню публічних коштів.

Згідно Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну казначейську службу України» від 15 квітня 2015 р. №

215 одним із завдань органів ДКСУ є здійснення в межах повноважень, передбачених законом, контролю за дотриманням розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, іншими клієнтами вимог законодавства у сфері закупівель в частині наявності документів шляхом їх перегляду в електронній системі закупівель [36].

Так, органи казначейства ще до здійснення оплати за договором про закупівлю перевіряють наявність річного плану, договору про закупівлю та звіту про результати проведення процедури закупівлі, що підтверджують проведення процедури закупівлі/спрощеної закупівлі та за результатами якої укладено договір про закупівлю.

На етапі здійснення платежів із рахунків замовників згідно із узятими ними фінансовими зобов'язаннями за договорами про закупівлю органи казначейства не допускають здійснення проплати якщо:

- відсутні або невідповідають встановленим законодавством вимогам необхідні документи;
- відмінено процедуру закупівлі/спрощеної закупівлі;
- набрало законної сили рішення суду про визнання результатів процедури закупівлі/спрощеної закупівлі недійсною та/або договору про закупівлю нікчемним; процедуру закупівлі оскаржено, відповідно на період призупинення процедури закупівлі;
- є рішення органу оскарження щодо зобов'язання усунення замовником порушення процедури закупівлі.

Так, органами Державної казначейської служби України у 2020 році складено 227 попереджень про неналежне виконання бюджетного законодавства на загальну суму 241 252,6 тис. грн за відсутності документів щодо закупівлі товарів, робіт і послуг відповідно до законодавства у сфері закупівель. [7].

Як бачимо, що якщо в межах цілої України кількість виявлених органами ДКСУ порушень законодавства у сфері закупівель не є досить значною, то загальна сума коштів в межах цих порушень, яку намагались освоїти клієнти казначейства на публічні закупівлі із порушенням норм законодавства понад 1,3 млрд. грн.

Рахункова палата є державним колегіальним органом, який від імені Верховної Ради України здійснює контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням.

У сфері публічних закупівель Рахункова палата України реалізує ряд заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту), зокрема:

- здійснює фінансовий аудит та аудит ефективності щодо здійснення закупівель за рахунок коштів державного бюджету;

- здійснює попередній аналіз, до розгляду на засіданнях комітетів Верховної Ради України та на пленарних засіданнях Верховної Ради України, щорічного звіту, що містить аналіз функціонування системи публічних закупівель та узагальнену інформацію про результати здійснення контролю у сфері закупівель, протягом трьох місяців з дня його оприлюднення;

- здійснює державний зовнішній фінансовий контроль (аудит) щодо виконання державного замовлення та здійснення закупівель стосовно всіх стадій закупівель і включає перевірку та аналіз законності та ефективності здійснення закупівель, дотримання передбачених процедур, оцінку своєчасності отримання товарів, послуг та проведення робіт, а також аналіз стану прозорості та додержання встановлених принципів здійснення закупівель [8, с.80].

Загалом за результатами таких контрольних заходів Рахунковою палатою складено 20 протоколів про 31 адміністративні правопорушення.

Було виявлено, що обласні держадміністрації всупереч рекомендаціям Укравтодору включили до переліку доріг, що потребують ремонту, велику кількість об'єктів (1857).

При цьому їх протяжність становила іноді всього 20 метрів, що не усувало причин аварійності доріг, однак дало можливість замовникам послуг з поточного середнього ремонту уникнути процедур конкурсних закупівель за 297 договорами на суму більш ніж 36 млн грн [7].

Антимонопольний комітет України є державним органом із спеціальним статусом, метою діяльності якого є забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель [6].

Антимонопольний комітет України відповідно до норм Закону України «Про публічні закупівлі» є органом оскарження у сфері публічних закупівель [5].

Для реалізації Антимонопольним комітетом України повноважень визначених законодавством у сфері публічних закупівель утворюється постійно діюча адміністративна колегія з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель. Рішення цієї колегії приймаються від імені Антимонопольного комітету України на захист прав та законних інтересів осіб, пов'язаних з участю у процедурах закупівлі.

Державна аудиторська служба України є центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері державно, с.го фінансового контролю [4].

У сфері публічних закупівель органи Державної аудиторської служби України реалізують повноваження державного фінансового контролю шляхом здійснення перевірок та моніторингу закупівель.

Питання здійснення закупівель перевіряються органами Держаудитслужби під час проведення інспектування та під час державного фінансового аудиту [5]

Органами Держаудитслужби у січні – червні 2021 року проведено понад 4,3 тис. моніторинрів закупівель. Завдяки своєчасному виявленню Держаудитслужбою порушень, які вплинули на результати закупівель (незаконне обрання переможця процедури закупівлі, укладення нікчемного договору тощо), та належному реагуванню замовників вдалося запобігти витрачання державних та комунальних ресурсів за процедурами закупівель, проведеними з порушенням законодавства, зокрема шляхом скасування торгів на суму понад 2,6 млрд. грн та розірвання договорів на суму більш як 1,4 млрд. гривень.[4]

Згідно публічного звіту за 2020 рік «Про діяльність аудиторської служби» [37], за результатами моніторингу 9,7 тис. процедур закупівель загальною вартістю 178,1 млрд. грн (очікувана вартість закупівлі або вартість договору) виявлено порушення законодавства, допущені замовниками під час здійснення 8,7 тис. процедур закупівель, загальною вартістю 148,7 млрд. гривень.

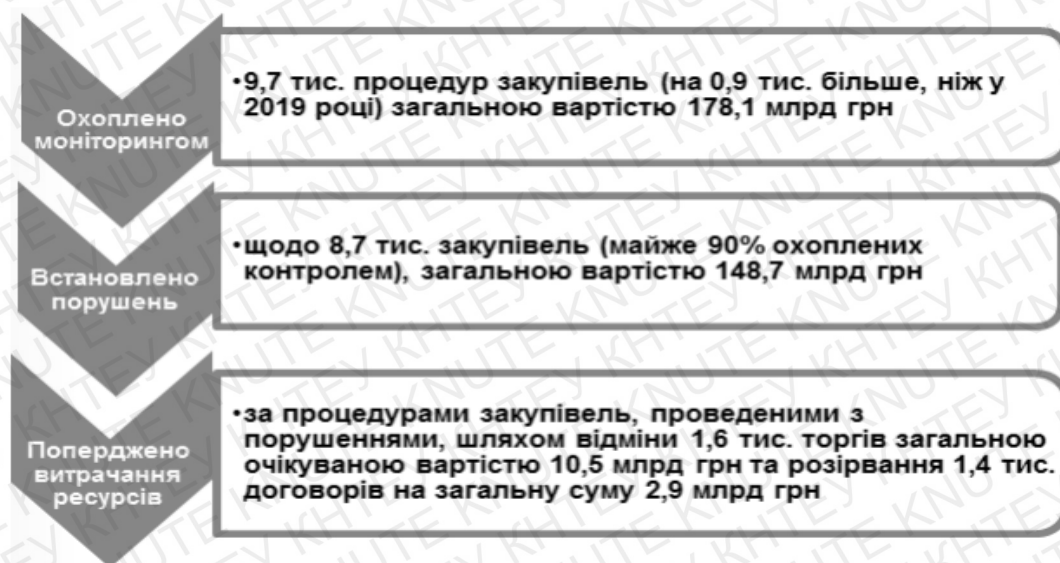

Рис.2.2. Показники порушень законодавства допущені замовниками під час здійснення публічних закупівель. [37, с. 16]

У більшості випадків (5,4 тис. процедур закупівель) замовники допустились порушень законодавства, які мали вплив на результати закупівель, перш за все через неправомірні рішення під час розгляду тендерних пропозицій, укладення договорів про закупівлю і внесення до них змін, а також – застосування переговорних процедур закупівель. Виявлені порушення законодавства у сфері закупівель розподілені так (Рис.2.3):

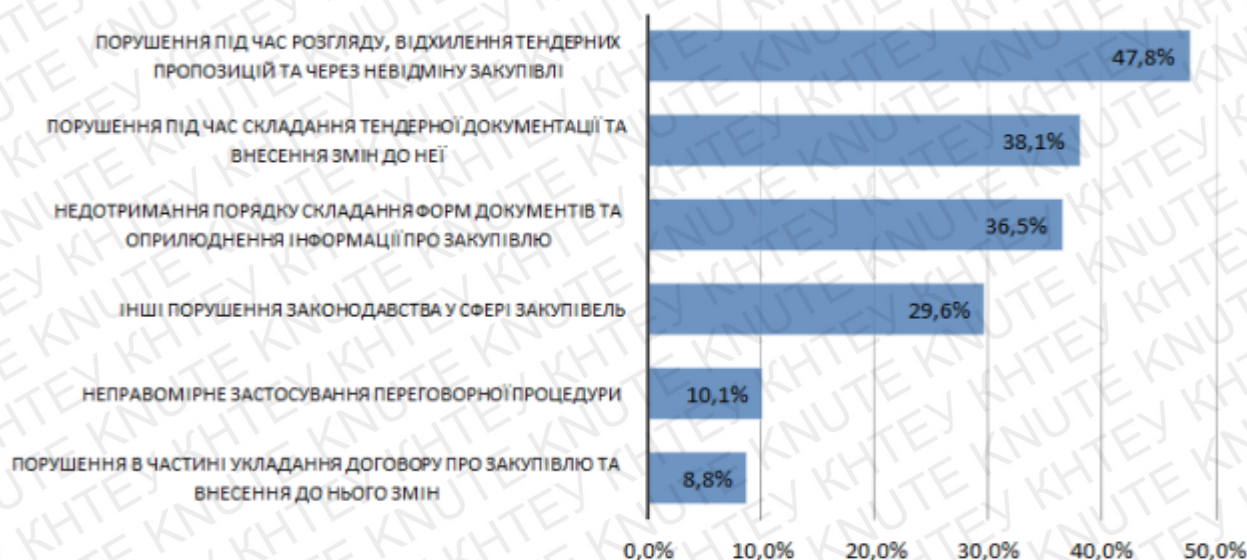

Рис.2.3 Виявлені порушення законодавства у сфері закупівель [37, с. 17]

Таким чином, такі заходи органів Держаудитслужби дозволили у 2020 р. Не допустити витрачання публічних коштів за процедурами публічних закупівель, проведеними з порушенням законодавства на загальну суму майже 16,8 млрд. грн.

Як результат, було скасовано 2,6 тис. процедур закупівель на загальну суму 14,6 млрд. грн та розірвано 0,9 тис. договорів на загальну суму 2,2 млрд. грн [37]

Варто зупинитись на аналізі підстав для проведення органами Держаудитслужби моніторингу закупівель. Так, у 2020 р. у 61,8% випадках підставами була інформація, яка оприлюднена замовниками в електронній системі закупівель ProZorro. Проте лише у 0,3% випадків підставою для проведення моніторингу закупівлі була інформація, яка оприлюднена у засобах масової інформації. Крім цього, органами Держаудитслужби у 2020 р. проведено майже 1,4 тис. ревізій та 118 перевірок публічних закупівель [37].

Підсумовуючи результати діяльності Держаудитслужби у сфері контролю публічних закупівель у 2020 р. відзначимо, що у межах реалізації результатів моніторингу закупівель та перевірок закупівель, проведених після такого моніторингу, органами Держаудитслужби складено та надіслано до суду 539 протоколів про адміністративні правопорушення та притягнуто до адміністративної відповідальності 43 особи, на яких судами накладено адміністративних стягнень (штрафів) на загальну суму 523,6 тис. грн [37].

Заслуговує на увагу і громадський контроль у сфері публічних закупівель, який забезпечується через вільний доступ до всієї інформації щодо публічних закупівель, яка підлягає оприлюдненню в електронній системі закупівель ProZorro[38].

Громадськість може реалізувати контроль у сфері публічних закупівель шляхом здійснення аналізу і моніторингу інформації, яка розміщена в електронній системі закупівель, а також шляхом інформування через електронну систему закупівель або письмово органи, що уповноважені здійснювати контроль, про виявлені ознаки порушень законодавства у сфері публічних закупівель. Відзначимо, що у 2019 р. за результатами звернень громадських об'єднань до Держаудитслужби здійснено 14,3% усіх випадків моніторингу публічних закупівель. Це є свідченням активної громадської позиції до проблем здійснення публічних закупівель.

Щодо діяльності правоохоронних органів у сфері контролю публічних закупівель, то відзначимо, що Закон України «Про публічні закупівлі» прямо не

визначає повноважень таких органів. При цьому повноваження правоохоронних органів визначені у відповідних окремих нормативно-правових актах, що регламентують їх діяльність. Якщо органи уповноважені на здійснення державного фінансового контролю у разі виявлення при здійсненні заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) ознак кримінального або адміністративного правопорушення повідомляють про них відповідні правоохоронні органи, які в подальшому вживають в межах свої компетенцій заходів до порушників законодавства у сфері закупівель [47, с.80].

Отже, суб'єкти публічних закупівель – це фізичні або юридичні особи, які своєю діяльністю здійснюють вплив на суспільні відносини, що виникають у процесі придбання товарів, робіт і послуг у порядку, встановленому Законом України «Про публічні закупівлі», мають суб'єктивні та юридичні обов'язки.

Як класифікаційний критерій суб'єктів публічних закупівель можна використовувати характер впливу, який вчиняється на суспільні відносини у сфері закупівель, та відносини, що виникають у зв'язку із цим впливом

Таким чином, Інститут державних закупівель знаходиться в площині адміністративного права, для якого характерний імперативний метод регулювання.

Основне призначення адміністративно-правового інституту державних закупівель полягає, з одного боку, у забезпеченні виконання державою своїх функцій, а з іншого боку, у захисті державних (суспільних) інтересів. Захист публічних інтересів у сфері державних закупівель досягається шляхом реорганізації - учасники закупівлі можуть вимагати від держави (замовників, контролюючих органів) дій лише в порядку, прямо передбаченому законом, а також вимагати правового захисту цих прав у разі порушення.

2.3. Становлення інформаційних технологій у сфері публічних закупівель

В останні роки публічні закупівлі в Україні інтенсивно розвиваються, що захоплює весь світ своїми інноваційними рішеннями. Незважаючи на те, що

нормативні документи приймалися протягом усіх років незалежності, тільки після Революції Гідності державні закупівлі перейшли на якісно новий рівень.

Під системою державних електронних закупівель розуміються тільки ті етапи, які починаються і закінчуються в системі - з моменту оголошення про закупівлю в системі до підписання контракту з переможцем.

Тобто попереднє планування закупівель, формування потреб відповідно до неї, реєстрація вимог до закупівель, а також питання про те, виконується контракт чи ні після його підписання, - це те, що залишається за межами ProZorro, тому що платформа, на якій проводяться електронні торги, не може управляти цими процесами.

Екосистема ProZorro складається з веб-порталу, що адмініструється Державним підприємством «PROZORRO», а також 27 електронних платформ, що пройшли попередню акредитацію. Технічне ядро системи складають інструменти OpenProcurement з відкритим вихідним кодом: центральної бази даних та інтерфейсу прикладного програмування [20, с.160].

Велика кількість сайтів, в свою чергу, надає можливість замовникам і постачальникам вибрати будь-який з сайтів відповідно до їх візуальних і функціональних побажань.

Незважаючи на те, що їх основний функціонал однотипний, вони відрізняються візуальним оформленням, ступенем зручності для користувачів, а також додатковими функціями - наприклад, ряд сайтів надають можливість підписуватися на конкретні покупки або конкретних клієнтів, отримувати сповіщення про всі оновлення, а сайт zakurki.prom.ua загалом, розробив мобільний додаток для смартфонів, щоб їх користувачі мали доступ до всіх функцій, не будучи прив'язаними до комп'ютера [26].

Система ProZorro складається з Центральної бази даних та акредитованих електронних майданчиків, як це показано на Рис.2.4.

Рис.2.4 Система Prozorro

Сайт є частиною Prozorro, через яку ви працюєте в системі (берете участь у покупці, «спілкуєтеся» з клієнтами із запитаннями/вимогами, які ви можете поставити до покупки, публікуєте пропозицію про участь тощо). Ваш особистий кабінет буде розташований на сайті, де ви реєструєтесь. Вся інформація, яку ви публікуєте через цей особистий кабінет, буде опублікована на сайті prozorro.gov.ua та на всіх сайтах.

Щоб стати частиною Prozorro, кожен сайт проходить тестування та акредитацію Prozorro. Є 4 рівні акредитації, всі вони перераховані на Рис.2.5.

	Замовник	Учасник
Закупівлі на суми, менші за вартість, встановлену у п.1, 2 ч.1 ст.3 Закону	1 рівень акредитації Майданчик має право надавати послуги Замовникам, які здійснюють закупівлі на суми, менші за вартість, встановлену у п.1, 2 ч.1 ст.3 Закону	2 рівень акредитації Майданчик має право надавати послуги Учасникам, які беруть участь в закупівлях на суми, менші за вартість, встановлену у п.1, 2 ч.1 ст.3 Закону
Закупівлі , вартість яких перевищує межі , встановлені п.1,2 ч.1, ст.3 Закону	3 рівень акредитації Майданчик має право надавати послуги Замовникам, які здійснюють закупівлі на суми, що перевищують межі, встановлені п.1,2 ч.1, ст.3 Закону	4 рівень акредитації Майданчик має право надавати послуги Учасникам, які беруть участь в закупівлях на суми, що перевищують межі, встановлені п.1,2 ч.1, ст.3 Закону

Рис.2.5 Рівні акредитації майданчиків для роботи в системі електронних закупівель Prozorro

Постачальнику 2 і 4 рівні будуть цікаві, оскільки наявність цих рівнів акредитації дає сайту право працювати з постачальниками. На сайті, що має

другий рівень акредитації, можна брати участь у закупівлях на суму, меншу за вартість, встановлену пунктом 1, 2 частини 1 статті 3 Закону, тобто до 200 тис. грн. на товари та послуги — до 1,5 млн. грн. - на роботи (а у закупівлях, оголошених замовниками, зазначеними у пункті 4 частини першої статті 2 Закону: до 1 млн. грн. - товарів і послуг, до 5 млн. грн. - робіт). На сайті з четвертим рівнем акредитації брати участь у закупівлях можна лише на суми, вартість яких перевищує межі, встановлені п. 1.2 ч. 1 ст. 3 Закону (тобто більші за зазначені).

Контактний центр сайту допоможе з реєстрацією, надасть інформацію, як правильно та вчасно завантажити тендерну пропозицію, проконсультує щодо нюансів системи.

Сайти також можуть публікувати докладні покрокові інструкції для постачальників. Крім того, необхідні тендери для участі можна знайти на сайтах. Пошук здійснюється за ключовими словами або замовником, кодом Єдиного словника закупівель (CPV), індивідуальним номером тендеру, статусом, регіоном, сумою закупівлі тощо. Тож ви можете спробувати знайти тендер на сайті, щоб зрозуміти, наскільки вам зручно шукайте там, чи достатньо фільтрів і так далі.

Моніторинговий портал DoZorro – це платформа, на якій кожен учасник системи (постачальник, замовник, контролюючий орган, громадянин) може надати зворотній зв'язок з державним замовником або постачальником, обговорити та оцінити умови конкретної закупівлі, проаналізувати закупівлі конкретного уряду, агентства чи установ, підготувати та подати офіційне звернення до контролюючих органів тощо. Досить часто виникає питання, на основі яких нормативно-правових актів діє цей портал і з якою метою. Відповідь міститься у статті 9 Закону України «Про публічні закупівлі» (далі – Закон), де зазначено, що громадський контроль забезпечується за рахунок вільного доступу до всієї інформації щодо публічних закупівель, яка підлягає оприлюдненню відповідно до цього Закону, до аналізу та моніторингу інформації, розміщеної в електронній системі закупівель, а також завдяки інформуванню через електронну систему закупівель або письмово органів, уповноважених на здійснення контролю, про виявлені порушення законодавства у сфері публічних закупівель та недоліки роботи електронної системи закупівель.

Саме тому було ініційовано створення порталу DoZorro (<http://dozorro.org/>), який розпочав свою роботу 1 листопада 2016 року. Основною метою даної платформи є забезпечення системного моніторингу закупівель унаслідок створення унікальної бази даних реальних оцінок закупівельників, постачальників та окремих тендерів.

На порталі DoZorro об'єднано зусилля держави, бізнесу, контрольних органів та громадськості. Ресурс зібрав різноманітні методики виявлення порушень у сфері публічних закупівель. Усі учасники порталу отримують доступ до реальних дієвих юридичних інструментів оскарження сумнівних закупівель.

Отже, впровадження електронної системи закупівель призвело до створення нового, прозорого процесу закупівель, який досягається за рахунок відкритості аукціонів і постійного громадського моніторингу. Переведення державних закупівель в електронний формат стало можливим завдяки розвитку системи "ProZorro". Основними принципами функціонування системи електронних закупівель є: поєднання державного контролю з комерційною діяльністю електронних платформ, доступність процесу закупівель та унікальне партнерство уряду, бізнесу та громадськості.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ТА МЕТОДИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

Інструмент державного регулювання був би на сьогодні більш ефективним, якби були створені стійкі, відрегульовані на законодавчому та організаційно-управлінському рівнях механізми. На жаль, змінна законодавчої бази не дозволяє відносинам в цьому напрямку ефективно розвиватися. У зв'язку з цим, питання, удосконалення механізмів державного регулювання публічних закупівель в Україні з метою ефективного використання бюджетних коштів, розширення можливостей для учасників та забезпечення гласності, прозорості розміщення замовлень, розвитку добросовісної конкуренції та запобігання корупції у сфері розміщення замовлень, набуває особливої гостроти в контексті політики розвитку високотехнологічних галузей національної промисловості.

Жодне законодавство чи антикорупційна ініціатива не можуть повністю викоринити корупцію, оскільки вона відповідає «викликам часу» і постійно змінюється. В цілому, державні закупівлі як і раніше є одним з механізмів корупції. Незважаючи на постійне вдосконалення законодавчого забезпечення, розвиток системи електронних закупівель та висока прозорість у ньому – замість прозорих закупівель в рамках правового поля ми отримали прозору корупційну систему, або те що, обходить електронну систему, або знаходить в ній недоліки, якими вона користується [6].

На рівні верхівки корупції відсутність покарання за корупційні дії чиновників протягом багатьох років і, незважаючи на наявні докази вчинення правопорушень, є сигналом того, що корупція залишається безкарною, відповідальність за неї досить абстрактна, але вигоди очевидні.

Згідно теорії Беккера, рішення про вчинення корупційного діяння тісно пов'язане з розрахунком очікуваних втрат і потенційних вигод:

Очікувані збитки = моральний тягар + очікуване покарання;

Очікуване покарання = ймовірність викриття + ймовірність пред'явлення обвинувачення у разі викриття + покарання. [2, с.314]

Аналізуючи результати роботи судової системи, а також правоохоронних органів з виявлення і покарання корупції на вищому рівні, можна зробити висновок, що політична корупція в нашій країні всетаки не карається, а особи, пов'язані з нею, не несуть ніякої відповідальності за свої дії, що повністю відповідає вищезгаданій формулі корупції і гарантує відсутність покарання в міркуваннях. В органах, які повинні забезпечувати невідворотність покарання і всіляко сприяти викоріненню і покаранню корупції, панування кумівства і таємних угод, а також будь-які спроби перезавантаження впираються в адміністративний опір представників системи, коли «стара гвардія» намагається запобігти небажаному і тягне за собою, нівелюючи потенційні якісні зміни. Причини корупції включають системний характер цієї корупції. Тобто в суспільстві, де є як вище політична корупція, на яку уряд закриває очі або до якої він прив'язаний, так і внутрішня корупція, корупційна поведінка перетворюється в спотворену норму і стає широко поширеною, і відмова від неї шкодить тільки людині, яка виходить з корупційних відносин, в той час як інші використовують корупційне поле як арену можливостей. Коли корупція носить системний характер і очікуються корупційні дії, всі впевнені, що всі інші також використовують наявні ресурси влади для отримання незаконних вигод.

Крім того, саме законодавство і встановлені ним заходи повинні забезпечувати реалізацію правил з антикорупційним контекстом і спеціальними правилами, не містити колізій і недоліків законодавчих прийомів, прогалин у регулюванні, неправильних визначень функцій і повноважень, а також повинні бути спрямовані на розробку правил, обмежень і заборон, які унеможливають незаконне збагачення суб'єктів корупційних правопорушень. Щоб представити прогалини в законодавчому забезпеченні регулювання державних закупівель, варто звернути увагу на матеріали журналістів-розслідувачів, які беруть участь у закупівлях і наочно демонструють, де саме система «дала збій». Тому ефективні антикорупційні дії, спрямовані саме на викорінення корупції, - це лише забезпечення невідворотності відповідальності та покарання за порушення спеціальних правил. Нам потрібні де-факто незалежні судові та правоохоронні органи, які будуть всебічно сприяти викоріненню корупції та покаранню за неї.

Усвідомлення того, що за незаконні дії піде обов'язкове покарання, може стати превентивним механізмом, який певною мірою «налякає» корупціонерів. Крім того, нам необхідні повноцінні заходи, що необхідні для дотримання спеціальних правил - контроль і перевірка декларацій, перевірка і врегулювання конфліктів інтересів, виявлення всіх випадків корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних з корупцією, антикорупційна експертиза і т. д., незалежно від того, як регулюються закупівлі [13, с.84].

Грунтуючись на ряді їх матеріалів і громадському протесті з приводу того, що система ProZorro насправді непрозора, ми можемо констатувати наступні проблеми:

1. Немає існуючого покарання за порушення. Клієнти не караються за використання дискримінаційних вимог або незаконні відхилення. Систематичні порушення, які відбуваються з метою звернення до їх учасників, оскаржуються тільки в АМКУ. У зв'язку з тим, що процедура оскарження платна (5-15 тис.грн.), більшість учасників не йдуть скаржитися, залишаючи ці порушення безкарними.

2. Зазвичай покупки діляться на більш дрібні, щоб уникнути відкритих торгів. Анормально велика кількість тендерів на товари та послуги була оголошена на 199 тисяч гривень, при значно нижчій реальній вартості в рамках неконкурентних процедур. Така ситуація може свідчити про спроби ухилитися від конкурентних закупівель, обумовлених бажанням вибрати постачальника на свій розсуд, уникаючи відкритих торгів. Іноді менеджери ділять покупки на невеликі лоти, щоб не проводити відкриті аукціони. Залежно від конкретної ситуації така поведінка клієнтів може бути як законною, так і такою, що порушує закон. Такі ситуації можуть свідчити про особисту зацікавленість замовника укласти прямий договір контракт з певним учасником на максимальну вартість 199 тисяч гривень, що може свідчити про покупку товару за завищеною ціною[36, с.177].

Порушення принципів захисту економічної конкуренції. Зокрема, йдеться про об'єднання кількох товарів в одну партію, деякі з яких є продукцією виробника-монополіста. Такі покупки слід розділити на різні лоти, де 1 вид товару = 1 лот. У цьому випадку учасники можуть подати заявку на кожен з лотів.

Якщо як звичайні, так і більш унікальні продукти об'єднуються в одну партію, це є дискримінаційним умовою.

Наприклад, наприкінці березня минулого року Уряд спростив для замовників процес закупівель, спрямованих на стримування поширення епідемії коронавірусу та подолання її наслідків. Кабмін затвердив перелік товарів, робіт та послуг, які медзаклади, та й не тільки вони, могли придбати без конкурентних торгів. На 2 березня поточного року таких чинних закупівель було зареєстровано понад 144 тисячі на загальну суму 29,83 мільярда гривень. На початку пандемії запроваджена процедура дійсно допомогла швидко зорієнтуватися та закрити гострі потреби в умовах дефіциту. Однак минув час, дефіцит зник і ситуація з закупівлями для боротьби з COVID-19 відносно стабілізувалася. Водночас журналісти та громадські активісти все частіше знаходять випадки значних переplat в межах таких закупівель. Та й факт, що чимало медикаментів, які потрапили до кабмінівського переліку, насправді використовують зовсім не для лікування пацієнтів з коронавірусом, також викликає занепокоєння.[16]

3. Ще одним видом маніпуляцій, порушують принципи економічної конкуренції, є маніпулювання умовами оплати - іноді замовник встановлює умови, за яких великий об'єм товару повинен бути доставлений негайно, але оплата за нього встановлюється на тривалий строк - з формулюванням, наприклад, «до 180 днів», в результаті чого бізнес просто не піде на цей тендер, а самостійно одержить оплату негайно. Порушенням умов економічної конкуренції також є змова між учасниками, один з яких виконує функції статистика - тобто він є технічним учасником, який імітує конкуренцію, щоб відбувся аукціон.

У цю групу також входять закупівлі за додатковими угодами. Відповідно до пункту 2 статті [6], цінова пропозиція, яка виграла тендер, може збільшитися на 10% за додатковою угодою. Однак немає інформації про те, скільки разів може бути підписана ця угода, що призводить як до штучного збільшення ціни в кілька разів шляхом підписання декількох додаткових угод поспіль, так і до скасування покупки через незадовільні умови контракту, в результаті чого замовник змушений повторно провести тендер або заплатити значно вищу ціну[15].

Окремої маніпуляцією, яка знаходиться в рамках законодавства, є висновок передпорогової закупівлі безпосередньо з певним постачальником, а потім додаткове проведення допорогової закупівлі в рамках переговорної процедури з ним, що обґрунтовується необхідністю додаткових послуг для вже діючого контракту, який виконується [24].

4. Недостатня законодавча підтримка або її розмиття: зокрема, існуючий текст про те, хто є і хто не є клієнтом в розумінні Закону, дозволяє групам клієнтів не визнавати себе клієнтами і взагалі не здійснювати покупки в ProZorro.

Наприклад, ряд лісогосподарських підприємств в Україні визнали себе клієнтами і звітують про витрати, в той час як інші не вважають себе клієнтами. Іноді державне регулювання тільки ускладнює життя замовникам і постачальникам - наприклад, вимога не менше 2 представлених пропозицій на конкурсних торгах, щоб аукціон відбувся, змушує, як правило, сумлінних замовників або учасників шукати «технічних» учасників через неможливість укласти контракт з єдиним, хто добровільно погодився брати участь у закупівлі. Деякі нормативні правові акти, які мають регулювати певні аспекти державних закупівель у певних галузях (наприклад, окремий закон про закупівлі для потреб оборони або постанова «Питання забезпечення охорони державної та інших форм власності», що передбачає лише додавання поліцейської охорони).

Також учасник, який подає заявку на участь у тендері, повинен щоразу надавати перелік документів та сертифікатів. Іноді замовник в тендерній документації в останній момент починає вимагати додаткові сертифікати, час яких перевищує загальний час, відведений на надання документів, тобто виграти може тільки учасник, у якого ці документи були заздалегідь. Порухенням також можуть бути занадто докладні і часом абсурдні вимоги-наприклад, замовник вважає за доцільне укласти договір на поставку продуктів харчування тільки з тими постачальниками, у яких є водії з досвідом роботи не менше 10 років, або вимога готувати «варені омлети» [20, с.160].

Вимога надшвидкої доставки також непрозора, яка може бути реалізована тільки в тому випадку, якщо постачальник заздалегідь підготував все необхідне, щоб мати можливість виконати зобов'язання. На межі вимагання і порушення

принципів конкуренції може виникнути вимога до клієнтів надати постачальникам гарантійні листи від виробників або окремих регіональних представництв, які будуть штампувати ці сертифікати за гроші, отримуючи на цьому прибуток, а іноді і перешкоджаючи отриманню сертифікатів від сторонніх учасників.

Недобросовісні постачальники є болючою проблемою для клієнтів. Відповідно до закону, відмова учасника без законних підстав є порушенням, яким іноді зловживають деякі постачальники. Так, постачальник може прийти на тендер і представити дуже сумнівну ціну, яка значно нижче вартості бажаного товару. Навіть розуміючи, що це нахабний демпінг цін, у клієнта немає причин відхиляти найбільш вигідну пропозицію, тому що, згідно із законом, виграшна пропозиція-це саме та пропозиція, яка є найбільш вигідною з точки зору витрат. Після завершення процедури постачальник направить замовнику лист, в якому повідомить про неможливість доставки товару за узгодженою ціною-тому варто або збільшити узгоджену вартість контракту шляхом підписання додаткових угод, або розірвати контракт і повторно погодитися на покупку. Часто, коли мова заходить про більш делікатні закупівлі, наприклад, послуг з опалення, замовник не може розірвати договір через гостру необхідність в предметі закупівлі, оскільки в разі розірвання договору опалення бюджетних приміщень просто зникне[48, с.147].

Таким чином, постачальник «викручує руки» клієнтам, які змушені погоджуватися на будь-які умови постачальника. Постачальники-посередники також є спільною проблемою для клієнтів. Наприклад, у закупівлі оргтехніки з найвигіднішою пропозицією перемиг ФОП Іванов. У договорі передбачені певні умови і терміни поставки. Однак, якщо постачальник сам не є виробником, не має власного складу, він буде шукати надані товари вже на етапі виконання контракту у третіх осіб, що не гарантує своєчасне виконання зобов'язань постачальником.

5. Проблема захисту персональних даних. При подачі документів учасники повинні завантажити їх на веб-сайт. В результаті на сайті ProZorro доступна особиста інформація-наприклад, паспортні дані людини. В українському медіапросторі вже була ситуація, коли дані постачальника, які були викладені в

ProZorro, використовувалися шахраями для отримання кредиту на його ім'я, тому це питання вимагає законодавчого врегулювання[55].

6. Цифрова нерівність між різними соціальними групами та регіонами. Враховуючи обов'язкове використання системи електронних закупівель менеджерами фондів по всій Україні, актуальною проблемою є створення єдиного інформаційного простору, широкого доступу до ресурсів через глобальні інформаційні мережі. Матеріально - технічна підтримка на місцях може бути самою різною, якщо у великому місті є сучасні комп'ютери, хороший інтернет-сигнал і штатний розклад, який передбачає людей, здатних знаходити і відправляти запрошення потенційним постачальникам в ProZorro, ніж підвищувати конкуренцію і потенційну економію при закупівлі, аналізувати закупівлі своїх структурних підрозділів і так далі, у місті з набагато меншою бюджетною підтримкою можуть бути більш обмежені можливості.

Відповідно до визначених прогалин у законодавчому регулюванні державних закупівель та виявлених проблем можна визначити основні напрями удосконалення механізмів державного регулювання публічних закупівель в Україні. Необхідно усунути ряд недоліків чинного законодавства про закупівлі і закрити «прогалини» закупівельних процесів, а саме усунути ряд вже виявлених недоліків: підстави для подальшого порушення економічної конкуренції часто виникають на предконкурсній стадії-на етапі формування потреб та підготовки тендерної документації.

Для того, щоб ідентифікувати весь масив цієї інформації, а також надати повну інформацію про неї правоохоронним і контролюючим органам, тендерна документація повинна бути переведена в машиночитасий формат. Тепер ця документація завантажується у форматі pdf, тобто вона не може бути оброблена за допомогою автоматизованих інструментів. Впровадження електронної документації-тобто створення стандартизованих полів, в які з комп'ютера буде вводиться вся інформація, здатна дати значний обсяг інформації про існуючі порушення при закупівлях. Зараз, коли мова заходить про систему державних електронних закупівель, часто можна почути тезу про те, скільки грошей вона

заощадила. Однак економія в ProZorro-досить специфічна категорія, яка не завжди щось означає.

Наприклад, середня ринкова ціна товару А = 100 000 грн. однак замовник про це не знає і оголошує про покупку з очікуваною вартістю 200 000 грн. якщо вони купують товар за 100 000 гривень, що є звичайною ціною на ринку, клієнт може повідомити про економію в розмірі 50% від заявленої ціни покупки. У той же час інший клієнт, який вивчив ринкові ціни, встановить очікувану вартість в 100 000 грн., укладе контракт з контрагентом на 99 тис. і отримає економію всього 1%, хоча купувати продукт А вигідніше, ніж клієнту з першого прикладу. Ось чому прив'язка до економії не зовсім коректна, оскільки економія може вказувати не стільки на вигідну покупку, скільки на кращу або гіршу здатність клієнта планувати покупки і визначати очікувану вартість. У той же час, порівнюючи ціни на одні і ті ж товарні групи в різних регіонах, можна побачити, що вони десь вище, а десь нижче. Впровадження в систему електронних каталогів дозволило б повною мірою оцінити ціну за одиницю товару на ринку і більш ефективно використовувати державні кошти. Для більш ефективної боротьби з ціновим демпінгом, за який постачальник в даний час не несе відповідальності, доцільно впровадити автоматизований розрахунок-порівняння пропонованої пропозиції з ринковою ціною. У новій редакції Закону України «Про публічні закупівлі», яка в даний час знаходиться на стадії громадських та експертних обговорень, департамент регулювання пропонує ввести поняття «аномально низька тендерна пропозиція» [41].

Згідно з поясненнями, наявними в законопроекті, електронна система, якщо від учасників надійде три пропозиції, розрахує, наскільки «далекі» вони один від одного. Якщо пропозиція аномально низька, а саме на 40% нижче середнього арифметичного, це визначається аномально низькою пропозицією. Зараз, як уже зазначалося, передпорогові закупівлі включають в себе всі закупівлі, планована сума тендеру в яких становить менше 200 тисяч гривень за товари і послуги і 1,5 мільйона гривень за роботи. Це призвело до великої кількості спекуляцій, коли було оголошено велику кількість тендерів на товари і послуги на 199 тисяч

гривень, за значно нижчою реальною вартістю, і які проводилися без відкритих торгів. Доцільно значно знизити поріг, щоб запобігти таким зловживанням[5].

В експертному співтоваристві мова йде про введення порогу в 50 тисяч, але за спрощеною процедурою зі скороченими термінами, що дозволило б вивести велику кількість покупок з тіні, без значного адміністративного навантаження на замовника. Таке регулювання вже пропонувалося законопроектом 8265, який був розроблений Міністерством економічного розвитку і торгівлі, однак при голосуванні у Верховній Раді законопроект не отримав мінімально необхідної кількості голосів для прийняття. Згідно з модулем публічної аналітики[9], від 10% до 15% всіх оголошених покупок, в залежності від області, скасовуються. Для скорочення кількості скасованих закупівель необхідно розробити типові положення про торги (документацію), типові вимоги відповідно до кількісних і якісних характеристик предмета закупівель, чіткі кваліфікаційні критерії та інші вимоги до учасників, розробити базу стандартних специфікацій товарних груп і базу даних потенційних постачальників[15].

Ряд тендерів скасовано через технічну помилку при створенні тендерної документації, яка пов'язана з низькою кваліфікацією покупців. Для вирішення цієї проблеми необхідно затвердити правила налагодження взаємодії між структурними підрозділами установи, зайнятися професіоналізацією співробітників, а також створити єдину програму закупівель, яка буде чітко регламентувати процес закупівель. Вищезгаданий законопроект 8265 передбачав поправки, згідно з якими пропонувалося дозволити клієнтам виправляти існуючі технічні помилки протягом 24 годин, не скасовуючи процедуру і не оголошуючи її повторно, що вимагає додаткового часу. Можливість коригувати інформацію на етапі до закінчення крайнього терміну цілком доречно, оскільки це значно спростило б життя клієнтів. З метою спрощення життя клієнтів, які виконують закупівельні функції на додаток до своїх основних, доцільно централізувати такі закупівлі-тобто передати їх централізованим закупівельним організаціям[14].

Наприклад, передача завдань із закупівель з місцевого рівня спеціалізованим закупівельним організаціям з метою скорочення числа адміністративних завдань, що знаходяться в їх підпорядкуванні, а також

забезпечення більшої економії за рахунок закупівлі товарів і послуг в більшому обсязі. В даний час більшість напрямків закупівель зобов'язані вказувати глибину коду CPV до 3 або 4 символів. Багато клієнтів залишаються на цьому рівні, не уточнюючи більш детально про покупки, про яку саме групу товарів вони говорять. Поглиблення коду дало б більш точні дані для аналізу покупок і систематичного розуміння того, що саме купується. Наприклад, що закуповується саме торф, а не тверде паливо, яких існує безліч підвидів. Істотною проблемою для пошуку інформації, перевірки того, чи дійсно покупка мала місце, є проблема «брудних» і неповних даних. Отже, оскільки більша частина даних в системі вводиться вручну, ви можете знайти кілька варіантів написання одного і того ж імені одним клієнтом, містом Вашингтон в українському регіоні, або помилки в ваших даних-запис номера контактного телефону, неточні адреси доставки або навіть їх відсутність. Останнє є великою проблемою для процесу моніторингу закупівель з боку громадськості [3].

Давайте уявимо, що потреби всіх шкіл в певному місті забезпечує Департамент освіти, який збирає запити на бюджетне фінансування від шкіл, затверджує бюджетний Кошторис з розрахунками і здійснює закупівлі. Так, Департамент освіти міста N може придбати 100 комп'ютерів для 6-ї школи. Якщо департамент зазначає в описі покупки, що покупка призначена для цієї школи, або вказує її адресу в адресі доставки-батьки точно розуміють, що ці бюджетні витрати були витрачені на забезпечення їх дітей. Однак, якщо Департамент закуповує 200 нових парт, не уточнюючи, для якої школи, і вказує адресу свого відділу за місцем доставки, в електронному виді неможливо відстежити, кому були куплені парти. Така ж «свобода» дій для клієнтів доступна і для передпорогових покупок. Через відсутність законодавчого зобов'язання вводити в систему всю інформацію про передпорогові покупки, частина інформації про покупки просто випадає. У той же час додаткові витрати, які реєструються в системі, можуть не повідомлятися – тобто після введення інформації про укладений контракт замовником в систему не була введена інформація про те, чи був контракт виконаний, чи був він активним, яка в ньому була кінцева ціна. Для роботи з даними недостатньо повної ієрархії підпорядкування клієнтів головним

керуючим фондами. Таким чином, неможливо відібрати всі установи, що знаходяться під егідою Міністерства охорони здоров'я, тому що немає такого набору інформації [12, с.68].

Необхідно затвердити ієрархію виконавчої влади для того, щоб агрегувати і обробляти набори інформації. Як за роботу громадських активістів, так і журналістів для правоохоронних органів вкрай складно розслідувати наявність корупційних зв'язків між учасниками та організаторами закупівель. З-за відсутності інтеграції цих даних з єдиним державним реєстром, в якому міститься інформація про юридичних осіб, індивідуальних підприємців і громадських утвореннях, вкрай складно визначити, І.І. Іванов, який виграв певний тендер, є тим же І. І. Івановим, який є братом дружини замовника, тому що є ймовірність, що це просто однофамільці.

7. Коли аудитори за законом можуть розпочати моніторинг закупівель.

Варто звернути увагу на пункт 3 Прикінцевих та перехідних положень Закону № 2265, відповідно до якого передбачено, що до забезпечення технічної можливості фіксації в системі електронних закупівель, але не більше трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом, дата початку та завершення моніторингу закупівлі, висновок про результати моніторингу закупівлі оприлюднюються на офіційному веб-сайті органу державного фінансового контролю, а обмін інформацією між замовником та органом державного фінансового контролю здійснюється в офіційному порядку шляхом листування.

Як бачимо, навіть до реалізації алгоритму моніторингу в ProZorro аудитори вже зараз могли б розпочати моніторинг закупівель. Ключове тут: «могли б».

Так, для того, щоб вже сьогодні розпочати моніторинг, має ще бути затверджено форму та порядок заповнення висновку по моніторингу. Зауважте, що на офіційному сайті Держаудитслужби в рубриці «Головна» підрубриці «Доступ до публічної інформації Держаудитслужби» оприлюднено проект наказу Держаудитслужби «Про затвердження форми висновку про результати моніторингу закупівлі та порядку його заповнення».

Разом з тим, як знаємо, однією з підстав для моніторингу є дані автоматичних індикаторів ризиків. При цьому за законом методика визначення

автоматичних індикаторів ризиків, їх перелік та порядок застосування має затвердити Держаудитслужба за погодженням з Мінекономрозвитку. Але чи обов'язково для початку моніторингу, щоб була затверджена ця методика? Так, ризик індикатори є лише однією з підстав моніторингу поряд з іншими підставами. Так, зокрема підставою для моніторингу є виявлені аудиторами ознаки порушення (порушень) законодавства у сфері публічних закупівель в інформації, оприлюдненій в електронній системі закупівель. Також аудитори можуть моніторити закупівлі, якщо отримують від громадських об'єднань інформацію про наявність ознак порушення (порушень) законодавства у сфері публічних закупівель, виявлених за результатами громадського контролю у сфері публічних закупівель відповідно до ст. 9 Закону № 922.

З огляду на зазначене, відсутність на сьогодні затвердженої методики щодо ризик індикаторів не є перешкодою для проведення моніторингу аудиторами.

Зауважте, що нині на онлайн-платформі Dozorro в пілотному режимі працюють у тестовому режимі ризик індикатори. Інформацію про перелік таких ризиків, карту ризиків по закупівлях замовників можна знайти за посиланням: <http://risk.dozorro.org/>

При цьому радимо як замовникам, так і учасникам вже ознайомлюватись із ризик індикаторами, оскільки на основі них буде прописано методику для моніторингу. Зверніть увагу, що одними з ризиків є такі:

- всі тендерні пропозиції завантажуються за один день;
- відсутня тендерна пропозиція учасника (тобто лише екранна форма без завантажених документів);
- великий або малий крок зниження ціни на аукціоні;
- переможець торгів виграв усі лоти;
- постачальник співпрацює тільки з цим замовником;
- постачальник не поставив зазначений предмет закупівлі;
- учасник, якого часто дискваліфікують;
- велика економія на тендері;
- велика кількість лотів;
- договір не оприлюднено;

- договір відрізняється від звітної ціни;
- повторна покупка під одним кодом протягом року;
- закупівля близька до визначеного законом порогу.

З огляду на зазначене, після набрання чинності наказом Держаудитсжби про затвердження форми та порядку висновку по моніторингу аудитори вже зможуть проводити моніторинг, оприлюднюючи відповідну інформацію на своєму офіційному сайті. Тож замовникам та учасникам варто доповнити в закладки сайт ДАСУ <http://www.dkrs.gov.ua> та аналізувати оприлюднену на ньому інформацію.

Отже, ніяке законодавство або антикорупційні ініціативи не здатні повністю викоринити корупцію, оскільки вона відповідає «викликам часу» і постійно змінюється. В цілому, державні закупівлі як і раніше є одним з механізмів корупції. Незважаючи на постійне вдосконалення законодавчого забезпечення, розвиток системи електронних закупівель і високу прозорість в ній - замість прозорих закупівель в рамках правового поля ми отримали прозору корупційну систему, яка обходить електронну систему, або знаходить в ній прогалини, якими вона користується. Необхідно усунути ряд недоліків чинного законодавства про закупівлі та закрити «прогалини» закупівельних процесів, а саме усунути ряд недоліків, позначених у даній роботі.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Система державних закупівель є життєво важливою складовою національної економіки, за допомогою якої велика кількість держав вирішує свої соціально-економічні проблеми, а також забезпечує дослідження, створення та впровадження нових технологій і розробок.

Узагальнюючи принципи, функції, процеси, суб'єкти та об'єкти державних закупівель, можна визначити сутність системи державних закупівель – системи відносин між органами влади та юридичними та фізичними особами, спрямованих на задоволення державних потреб та заснованих на принципах недискримінації, транспарентності, справедливості, ефективності, підзвітності.

Формування сучасної системи державних закупівель в Україні стало результатом реалізації найважливіших напрямів економічних та політичних реформ. Перш за все, вони включають: демонополізацію та розвиток конкуренції, формування та вдосконалення нової системи органів державної влади, трансформацію фінансової та бюджетної системи. Зусилля щодо забезпечення єдності економічного простору по всій країні, боротьба з корупцією та економія бюджету істотно вплинули на цей процес. Ефективне функціонування системи державних закупівель суттєво впливає практично на всі сторони життя країни в цілому та будь-якого регіону.

Ефективне законодавство та практика державних закупівель є ключем до економії бюджетних коштів та отримання якісних товарів, послуг та робіт. Важливою характеристикою розвитку нормативно-правової бази будь-якої країни є економіка яка орієнтована на принципи вільного ринку, є стан правових норм, а саме організація державних закупівель товарів, робіт та послуг.

Основні проблеми виникають, насамперед, через недосконалість законодавчої бази, яка регулює процес державних закупівель. Правила організації закупівель товарів, робіт і послуг для суспільних потреб значною мірою визначають економічний розвиток країни. Державні закупівлі є природним механізмом регулювання як ринкової конкуренції, так і корупції в органах державної влади за допомогою великих сум контрактів.

Технологічний розвиток сучасного світу постійно виробляє інноваційні технічні рішення, які значно покращують найрізноманітніші сфери нашого життя, включаючи державне управління та адміністрування. Реформа державних закупівель, як найбільш впізнана реформа, а також реформа, на яку так багато сподівалися, має довести спроможність державної системи.

Важливо розуміти, що тендери, проведені в ProZorro, є лише інструментом для реалізації ряду принципів закупівель. Сама система, яка є лише платформою для координації та закупівель у форматі, який повинен залишати якомога більше інформації про потреби та видатки держави, що забезпечуються державними коштами, а також про її впровадження без будь-яких процедурних порушень, не гарантує що ціна буде дійсною і буде відповідати ринку, що покупка зроблена, і проблем з її реалізацією не виникне, і всі корумповані люди раптом почнуть дотримуватися букви закону..

Система державних закупівель не тільки стимулює формування єдиного конкурентного простору в країні, а й сприяє зростанню конкурентоспроможності на зовнішньому ринку. Конкурентна система закупівель потенційно сприяє більшим вигодам, а також економії бюджету на всіх рівнях. Недосконале законодавство, недостатнє фінансування державних потреб, незнання, а іноді й нерозуміння замовником суті процедур, незнання виконавцями своїх прав та обов'язків, небажання їх захищати перешкоджають формуванню ринкової системи державних закупівель в Україні.

Таким чином, державне регулювання відповідь на виклики часу та врахує всі прогалини у законодавчому забезпеченні державних закупівель, зможе залатати всі діри, виявлені недобросовісними учасниками процесу закупівель, та сприятиме ефективному функціонуванню всієї системи державних закупівель.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бродовська, О. Г. Розвиток системи державних закупівель в соціальній сфері в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / О. Г. Бродовська. - Чернігів, 2017. - 22 с.
2. Беккер Г. С. Человеческое поведение: экономический подход. Избранные труды по экономической теории: Пер. с англ. – М.: ГУВШЭ, 2003. – 627с.
3. Давиденко А., Куц А. Медичні закупівлі в ProZorro: експресобстеження Режим доступу: <http://bit.ly/dozorro-medicine>. (дата звернення 20.07.2021 р.). – Назва з екрана.
4. Державна аудиторська служба України. Аналітично-статистичний збірник січень – червень 2021 року Режим доступу:https://dasu.gov.ua/attachments/30285d3f-a5d7-49ae-9a59-f47bbe39cb61_Аналітично_статистичний_звіт_I_півріччя_2021.pdf. (дата звернення 16.07.2021 р.). – Назва з екрана.
5. Закон України від 01.07.2021. № 922-VIII «Про публічні закупівлі». – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#n608> (дата звернення 06.07.2021 р.). – Назва з екрана.
6. Збірник директив ЄС з питань державних закупівель [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://eupublicprocurement.org.ua/wp-content/uploads/2015/02/EU-PPDirectives-Compendium_UKR.pdf. (дата звернення 06.07.2021 р.). – Назва з екрана.
7. Звіт Рахункової палати за 2020 рік. «Про результати аналізу щорічного звіту Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, що містить аналіз функціонування системи публічних закупівель (щодо кількісних і вартісних показників закупівель у розрізі процедур і предметів закупівель, рівня конкуренції, кількості скарг) та узагальнену інформацію про результати здійснення контролю у сфері закупівель». Режим доступу: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2021/12-2_2021/Zvit_12-2_2021.pdf. (дата звернення 18.07.2021р.). – Назва з екрана.

8. Здирко Н. Державне регулювання та контроль у сфері публічних закупівель. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2019. Випуск 3-4. С. 79-89.
9. Загорський В. С. Модель ефективної комунікації у сфері публічного управління та адміністрування: структурно-функціональний аспект. Демократичне врядування. 2016. - Вип. 16-17.
10. Критенко О. О. Теоретичні підходи до визначення поняття «державні закупівлі» / О. О. Критенко // Вісник Академії митної служби України. – 2014. – № 1. – С.19–26.
11. Конституція України: станом на 15 січня 2021 р. - Харків : Право , 2021. - 76 с..
12. Кириленко О, Русін В. Напрями мінімізації фінансових шахрайств у сфері публічних закупівель. Світ Фінансів. 2020. №2 (63). С. 62-76
13. Кулак Н. В. Сучасний стан і перспективи розвитку процесу електронізації державних закупівель в Україні / Н. В. Кулак // Вісник Академії митної служби України. Серія : Державне управління. — 2014. — № 2 (11). — С. 82-86.
14. Куц А.Р. “Перспективи правового врегулювання Smart-контрактів в контексті сучасного технологічного розвитку”. Матеріали V Всеукраїнської конференції “Глушковські читання” (2017р. м. Київ). К.: Видавництво “Політехніка”, 2017.
15. Куц А.Р. Переведення закупівель в електронний формат як ефективний інструмент з корупцією. Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт зі спеціальності “Публічне управління та адміністрування” (2018р, м.Київ). Режим доступу: <http://ktru.kpi.ua/wpcontent/uploads/2017/02/NDR-Kuts.pdf>, <https://www.knteu.kiev.ua/file/NjY4NQ==/492811d3af02d5f95c250fa699cc3fcb.pdf> (дата звернення 24.07.2021 р.). – Назва зекрана.
16. Лісниченко Павло. Плюси, мінуси й перспективи коронавірусних закупівель. 11.03.2021р. Режим доступу: <https://dozorro.org/blog/plyusi-minusi-j-perspektivi-koronavirusnih-zakupivel>. (дата звернення 20.07.2021 р.). – Назва зекрана.

17. Міняйло О.І. Костенко А.М. Сучасний стан та перспективи розвитку електронних державних закупівель в Україні. Економічний вісник університету. 2016. Вип. 29(1). С. 135-144.

18. Закон України. Про публічні закупівлі. Документ 922-VIII, чинний, поточна редакція — Редакція від 20.10.2021 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення 06.07.2021 р.). — Назва з екрана.

19. Науменко С.М.: Система тендерних закупівель: теоретико-методологічні підходи до дефініції і класифікації. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2014. Вип. 1(2). С. 242-247.

20. Мальчик М.В., Оплачко І.О. Ефективність функціонування системи публічних закупівель «Prozorro» в площині забезпечення сталого розвитку регіонів. Децентралізація публічного адміністрування в умовах інтеграції України до Європейської спільноти : проблеми та перспективи. Сєвєродонецьк : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. С. 159–163.

21. Наказ Мінекономрозвитку від 18 березня 2016 р. № 473 «Про визначення веб-порталу Уповноваженого органу із закупівель у рамках системи електронних закупівель та забезпечення його функціонування» — Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/LegislativeActs/Detail?lang=uk-UA&id=c508aec9-714d-46d5-8a23-ac1fa0a7c1b2&title=NakazMinekonomrozvitkuVid18-03-2016-473-proViznachenniaVebportaluUpovnovazhenogoOrganuZPitanZakupivelUSkladiElektronnoiSistemiZakupivelTaZabezpechenniaYogoFunktsionuvannia-> (дата звернення 06.07.2021 р.). — Назва з екрана.

22. Наказ Мінекономрозвитку від 11.06.2020 № 1082 «Про затвердження Порядку розміщення інформації про державні закупівлі» — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0610-20#Text> (дата звернення 06.07.2021 р.). — Назва з екрана.

23. Наказ Мінекономрозвитку від 13 квітня 2016 року № 680 «Про затвердження Примірної конкурсної документації» — Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=090f94c6-9b7a-47d4-92fd->

6cea01d701d9&title=MertNakaz680-Vid13-04-2016-

ProPoperedniuAvtorizatsiiuElektronnikhMaidanchik (дата звернення 06.07.2021 р.). – Назва з екрана.

24. Наші гроші. Мінюст за \$2,8 мільйона продовжив британських юристів для захисту від «приватівців». 2018. Режим доступу: <http://nashigroshi.org/2018/05/07/minyust-za-28-miljona-prodovzhyvbrytanskyh-yurystiv-dlya-zahystu-vid-pryvativtsiv/>. (дата звернення 20.07.2021 р.). – Назва з екрана.

25. Нестуля В., Білик Є., Павлюк С., Гоголь М., Аргат О., Лахтіонов І., Невдаха М. Реформа публічних закупівель в Україні та результати роботи електронної системи ProZorro (серпень – грудень 2016)». Режим доступу: www.tiukraine.org/wp-content/uploads/2017/05/serpen-hruden-16-ukr.pdf/ (дата звернення 06.07.2021 р.). – Назва з екрана.

26. Офіційний сайт PROZORRO – Режим доступу: <https://prozorro.gov.ua/> (дата звернення 07.07.2021 р.). – Назва з екрана.

27. Науменко С.М.: Система тендерних закупівель: теоретико-методологічні підходи до дефініції і класифікації / С. М. Науменко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. - 2014. - Вип. 1(2). - С. 242-247. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Траєiv_2014_1%282%29__41 (дата звернення 07.07.2021 р.). – Назва з екрана.

28. Олефір А.О. Господарсько-правове забезпечення державних закупівель у сфері охорони здоров'я: теоретичні та практичні аспекти : моногр. / А. О. Олефір. – Х. : Юрайт, 2012. – 456 с.

29. Пінькас Г. І. Система ефективного державного фінансового контролю і координації у сфері державних закупівель / Г. І. Пінькас // Актуальні проблеми економіки. – № 2 (92). – 2009. – С. 57–69

30. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 166 «Про затвердження Порядку функціонування системи електронних закупівель та авторизації електронних майданчиків» – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/166-2016-п#Text> (дата звернення 06.07.2021 р.). – Назва з екрана.

31. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 № 1678-VII // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 40. – Ст. 2021.
32. Про здійснення державних закупівель: Закон України від 10.04.2014 № 1197-VII // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 24. – Ст. 883.
33. Письменна М. С. Аудит ефективності електронної системи публічних (державних) закупівель. Інноваційні рішення в сучасній науці. 2017. No2(11). С. 16–21.
34. Положення «Про державну Аудиторську службу України». Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016>. (дата звернення 16.07.2021 р.). – Назва з екрана.
35. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>. (дата звернення 16.07.2021 р.). – Назва з екрана.
36. Письменна М. С. Контроль дотримання принципів державних закупівель. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Економіка і менеджмент. 2016. Вип. 22. С. 176–179.
37. Публічний звіт за 2020 рік «Про діяльність аудиторської державної служби України » Режим доступу: https://dasu.gov.ua/attachments/60567d79-9784-4c4f-8d5c-abb9af46d467_ПУБЛІЧНИЙ%20ЗВІТ_2020_.pdf (дата звернення 16.07.2021 р.). – Назва з екрана.
38. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI // База даних «Законодавство України» / ВР України. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>. (дата звернення 16.07.2021 р.). – Назва з екрана.
39. Парафійник Н. І. Новітні інформаційно-комунікаційні технології як основа функціонування електронного врядування. Гуманітарний часопис. 2016. № 1. С. 97-102..

40. Підмогильний О. Роль та проблеми розвитку громадського контролю у сфері державних закупівель [Електронний ресурс] // О. Підмогильний. – Режим доступу: <http://www.confciarv.at.ua> (дата звернення 07.07.2021 р.). – Назва з екрана.
41. Проект нової редакції Закону №922 «Про публічні закупівлі». 2018. Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1tcNGg3x8mSHN6425Gel5_WUXNoj47n4QmGOXOr_DQPM/edit?fbclid=IwAR3khwXGIU61QcOgSjppqy1uwbXd1nqKEB_PrSnQTT7sU5thUb1sBo2UduwU (дата звернення 23.07.2021р.). – Назва з екрана.
42. Смиринський В. В. Прок'юремент як механізм формування конкурентоспроможного ринку державних закупівель європейського типу в Україні / В. В. Смиринський // Конкуренція. Вісник Антимонопольного Комітету України. – 2004. – № 4. – С. 11-16. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: [www.journals.urau.ua/index.php/2225-6407/article/download/36419/32596/](http://www.journals.urau.ua/index.php/2225-6407/article/download/36419/32596) (дата звернення 08.07.2021 р.). – Назва з екрана.
43. Ткаченко Н. Трансформація публичних закупок в Україні. Экономика Украины. 2018. № 9. С. 123—138.
44. Ткаченко, Н. Б. Електронні публічні закупівлі: досвід країн ЄС та впровадження його в Україні Актуальні проблеми економіки. 2016. № 10. С. 471-477..
45. Уманців Ю. М. Еволюція ролі та функцій держави в економіці. Економічний вісник університету. 2016. Вип. 28(1). С. 140-148.
46. Фалко Ю. Удосконалення управління системою державних закупівель в умовах модернізації економіки України / Ю. Фалко // Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. – 2012. – Вип. 3. – С.133–139.
47. Фалко Ю. В. Інституційна модернізація механізмів фінансового контролю в системі управління державними закупівлями в Україні. Вісник Національної Про публічні закупівлі академії державного управління при Президентіві України. 2014. № 3. С. 78-83

48. Хорунжак Н.М. Публічні закупівлі: шляхи вирішення організаційних і контрольно-облікових проблем. Сталій розвиток економіки. 2016. № 3(32). С. 143-149.
49. Чабан В. Електронні державні закупівлі: на шляху до інтеграції з ЄС. Юридична газета. 2015. № 52. С. 22–23.
50. Чистов С. М. та ін.. Державне регулювання економіки: Навч. посіб. /— Вид. 2-ге, доопрац. і допов. — К.: КНЕУ, 2004. — 440 с.
51. Шатковський О. Розвиток законодавства України щодо державних закупівель: від еволюції до революції. Радник в сфері державних закупівель. № 5 (44). Травень 2015. С. 44—48
52. Rusin V. Practical aspects of saving public money through the system ProZorro. Сучасні детермінанти фіскальної політики: локальний та міжнародний вимір: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 10 вересня 2019 року). Тернопіль: ТНЕУ, 2019. XXX с., укр. мова, англ. мова. С. 75—76.
53. Bogdan Nedilchenko. Factors influencing the public procurement efficiency: the effect of e-auctions procedures in Ukraine. 2017. Режим доступу: <http://www.kse.org.ua/download.php?downloadid=873> (дата звернення 06.07.2021 р.). – Назва з екрана.
54. ProZorro Продажі. Аналітичний сайт. Режим доступу: <https://bi.prozorro.sale/#/incomeDynamics>. (дата звернення 14.07.2021 р.). – Назва з екрана.
55. UA.News. Кредитні шахраї використовували персональні дані українців із системи ProZorro. 2018. Режим доступу: <https://ua.news/ua/kredytnishahrayi-vykorystovuvaly-personalni-dani-ukrayintsiv-iz-systemuprozorro/> (дата звернення 22.07.2021 р.). – Назва з екрана.

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра публічного управління та адміністрування

РЕФЕРАТ
ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

на тему:

**«МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ПУБЛІЧНИХ
ЗАКУПІВЕЛЬ»**

Студента 2 курсу, 5м групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

(підпис студента)

Мойсака
Романа
Олеговича

Науковий керівник
кандидат економічних наук,
доцент

(підпис керівника)

Міняйло
Олександр
Іванович

Гарант освітньої програми
Кандидат економічних наук,
доцент

(підпис гаранта)

Дьяченко
Ольга
Володимирівна

Київ 2021

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел з 55 найменувань, 0 додатків. Матеріали роботи містять . рисунків та 5 таблиць. Загальний обсяг роботи складає 64 сторінок комп'ютерного тексту, основної частини – 56 сторінок.

Для досягнення зазначеної мети було вирішено такі завдання:

- Розкрита сутність, роль та значення публічних закупівель в національній економіці;
- Виявити становлення та розвиток системи публічних закупівель в Україні;
- Охарактеризовані організаційно-економічні засади здійснення публічних закупівель;
- Визначені суб'єкти та інституційне забезпечення публічних закупівель в Україні;
- Проаналізоване становлення інформаційних технологій у сфері публічних закупівель;
- Обґрунтовані напрями та методи удосконалення механізмів державного регулювання публічних закупівель в Україні.

Об'єктом дослідження є публічні закупівлі в умовах інформаційного суспільства.

Предметом дослідження є механізми державного регулювання сфери публічних закупівель.

У роботі використано такі методи дослідження: було використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів: теоретичного узагальнення, порівняння, метод аналізу та синтезу - для пошуку та відбору наукових напрацювань щодо функціонування механізмів державного регулювання публічних закупівель, їх подальшої систематизації для комплексного розгляду теоретико-методологічних основ публічних закупівель; метод системного аналізу, моделювання, економіко-математичні та статистичні методи – з метою розкриття сучасного стану, тенденції та розвитку системи публічних закупівель в Україні; метод логічного

узагальнення для розроблення висновків та рекомендацій щодо вдосконалення державного регулювання сфери публічних закупівель відповідно до сучасних викликів в цій сфері.

У першому розділі розглянуті теоретико-методичні основи публічних закупівель в економічній політиці, охарактеризовано сутність, роль та значення публічних закупівель в національній економіці, та становлення та розвиток системи публічних закупівель в Україні.

У другому розділі був розглянутий сучасний стан, тенденції та розвиток системи публічних закупівель в Україні. Досліджено організаційно-економічні засади здійснення публічних закупівель, суб'єкти та інституційне забезпечення публічних закупівель в Україні, становлення інформаційних технологій у сфері публічних закупівель.

У третьому розділі були запропоновані напрями та методи удосконалення механізмів державного регулювання публічних закупівель в Україні.

Одержані результати можуть бути використані при формуванні сучасної системи державних закупівель в Україні, реалізації найважливіших напрямів економічних та політичних реформ. Вдосконалення нової системи органів державної влади, трансформацію фінансової та бюджетної системи, при впровадженні ефективного функціонування системи державних закупівель в державі. При розробці системи відносин між органами влади та юридичними та фізичними особами, спрямованих на задоволення державних потреб та заснованих на принципах недискримінації, транспарентності, справедливості, ефективності, підзвітності.

АНОТАЦІЯ

Мойсак Роман Олегович

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Випускна кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» спеціалізацією «Публічне управління та адміністрування». Київський національний торговельно-економічний університет, 2021.

Одним із завдань бюджетної політики в Україні є модернізація діяльності держави у сфері публічних закупівель. Державні закупівлі є важелем розвитку добросовісної конкуренції, однак, в жорстких умовах дефіциту бюджету їх проведення потребує забезпечення прозорості й ефективності.

Для реалізації поставлених завдань у роботі було використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів: теоретичного узагальнення, порівняння, метод аналізу та синтезу - для пошуку та відбору наукових напрацювань щодо функціонування механізмів державного регулювання публічних закупівель, їх подальшої систематизації для комплексного розгляду теоретико-методологічних основ публічних закупівель; метод системного аналізу, моделювання, економіко-математичні та статистичні методи – з метою розкриття сучасного стану, тенденції та розвитку системи публічних закупівель в Україні; метод логічного узагальнення для розроблення висновків та рекомендацій щодо вдосконалення державного регулювання сфери публічних закупівель відповідно до сучасних викликів в цій сфері.

У роботі було розглянуто сутність публічних закупівель, а також порядок, принципи та процедури їх проведення. Визначено органи, які здійснюють державне регулювання та контроль у сфері публічних закупівель, а також їх основні функції. Розглянуто шляхи здійснення публічних закупівель у відповідності до законодавства України.

Ключові слова: публічні закупівлі, ProZorro, тендер, інформаційні технології.

SUMMARY

Moisak Roman Olegovich

MECHANISM OF DECENT REGULATION OF THE SPHERE OF PUBLIC PROCUREMENT

One of the tasks of budget policy in Ukraine is to modernize the state's activities in the field of public procurement. Public procurement is a lever for the development of fair competition, however, in the harsh conditions of the budget deficit, their implementation requires transparency and efficiency.

To implement the tasks, a set of general scientific and special methods was used: theoretical generalization, comparison, method of analysis and synthesis - to search and select scientific developments on the functioning of mechanisms of state regulation of public procurement, their further systematization for comprehensive consideration of theoretical and methodological foundations of public procurement ; method of system analysis, modeling, economic-mathematical and statistical methods - in order to reveal the current state, trends and development of the public procurement system in Ukraine; a method of logical generalization for the development of conclusions and recommendations for improving state regulation of public procurement in accordance with current challenges in this area.

The paper considers the essence of public procurement, as well as the procedure, principles and procedures for their implementation. Bodies that carry out state regulation and control in the field of public procurement, as well as their main functions are identified. The ways of public procurement in accordance with the legislation of Ukraine are considered.

Keywords: public procurement, ProZorro, tender, information technologies.

РЕЦЕНЗІЯ

на випускню кваліфікаційну роботу
студента Мойсака Романа Олеговича
2 курсу 5м групи заочної форми навчання
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
на тему «**МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ
ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ**»

Випускна кваліфікаційна робота виконана на тему, яка є актуальною для сфери публічного управління у сучасних умовах розвитку економіки і системи державних закупівель. Виконана робота за змістом відповідає завданню в повному обсязі. Студент продемонстрував достатній рівень володіння теоретичним матеріалом щодо обґрунтування теоретичних особливостей механізмів державних закупівель та вміння застосовувати цей матеріал у процесі реального дослідження, та надавати рекомендації для удосконалення системи в цілому.

Робота розкриває сучасний механізмів державного регулювання сфери публічних закупівель. В роботі було використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, було проаналізовано механізми державного регулювання сфери публічних закупівель, розкрита сутність, роль та значення публічних закупівель в національній економіці, обґрунтовано напрями та методи удосконалення механізмів державного регулювання публічних закупівель в Україні, та були дослідженні публічні закупівлі в умовах інформаційного суспільства.

Якість оформлення випускної кваліфікаційної роботи можна вважати задовільною. Основні вимоги щодо оформлення матеріалу враховані. Слід відзначити деякі несуттєві порушення стилю викладення матеріалу, який в окремих місцях роботи є ненауковим. В цілому матеріал роботи викладено послідовно і логічно.

Випускна кваліфікаційна робота рекомендується до захисту.

Рецензент
Полковник
СБ України у місті Києві та Київській області

 Г. І. Крупа

Завідувачу кафедри публічного
управління та адміністрування
Новіковій Н.Л.

Заява

Я, Мойсак Роман Олегович, повідомляю, що за результатами здійснення самостійної перевірки з використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній кваліфікаційній роботі на тему: **«МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ»** не міститься елементів академічного плагіату. У випадках використання прямих запозичень з друкованих та електронних джерел, вказані відповідні посилання.

Робота для перевірки надається у друкованому та електронному варіантах. Електронна версія роботи ідентична з друкованою.

«06» 10 2021 року

Мойсак Р.О.

Згода

Я, Мойсак Роман Олегович, цим засвідчую, що є автором випускної кваліфікаційної роботи на тему: «МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ» несу повну відповідальність за достовірність, точність та повноту поданої у роботі інформації, жодна частина роботи не була скопійована, за винятком випадків, коли робиться належне підтвердження в присвоєнні. Я підтверджую, що у роботі не міститься державної таємниці або інформації для службового користування.

Цим засвідчую, що жодна частина цієї роботи не була опублікована мною раніше.

Я даю дозвіл на те, що моя робота буде направлена в інституційний депозитарій Київського національного торговельно-економічного університету і збережена в базі даних для майбутньої перевірки плагіату.

«02» 10 2021 року

Підпис

Мойсак Р.О

Прізвище, ініціали